БУТУН ДУНЕ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

20-ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 116 (4832).

15 ИЮНЬ ЖУМА 1973 ЙИЛ

Баҳоси 2 тийин.

МЎЛ-КЎЛ ОЗУҚА

Тошкент областидаги Жамбул номли қўйчилик совхозининг механизаторлари Келес массивида дастлабки минг тонна пичанни тайёрлаб қўйдилар. Яйловларда ҳар куни йигирмата трактор косилкаси ишламоқда. Ҳамма пичан пресслаб қўйилмоқда. Озуқа дарҳол бўлғуси қишлов жойларига ташиб кетилмоқда.

Қўйчилар бу йил бир ярим йиллик ем-хашак ғамлаб қўйишга аҳд қилдилар. Бу хўжаликда яйловлардан ташқари Сирдарё соҳилларида жойлашган 600 гектар суғориладиган дала бор. Механизаторлар бутазорларни кундаков қилиб, ерларни текислашди, ариқлар чиқаришди.

(ЎзТАГ).

✦ СУВЧИ ғўзани яшнатувчи деб бежиз айтмайди халқимиз. Жўра Аҳмедов ўз касбига меҳр қўйган ана шундай уста сувчилардан. У тараб қўйган сув ғўзанинг кун сайин гуркираб ўсишини таъминлайди. Ж. Аҳмедов ишлаётган «Коммунизм» колхозининг (Ўрта Чирчиқ райони) 1-бригадаси аъзолари бу йил 120 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 35 центнердан хирмон кўтаришга аҳд қилишган. Суратда: миришкор сувчи Ж. Аҳмедов.

А. АБАЛЯН фотоси.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Совети «Ем-хашак тайёрлашни ўз вақтида ўтказиш ҳамда колхоз ва совхозларни 1973-74 йил чорва қишловига тайёрлаш тадбирлари тўғрисида» қарор қабул қилдилар.

Қарорда шу нарса таъкидланадики, жойлардаги партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари партия XXIV съездининг ва КПСС Марказий Комитети пленумларининг қарорларини бажариб, қишлоқ меҳнатчиларини 1973 йилда чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ва тайёрлаш халқ хўжалик планларини ҳамда социалистик мажбуриятларини муваффақиятли бажаришга сафарбар қилиш соҳасида, беш йилликнинг шундан кейинги йилларида чорвачиликни янада юксалтириш учун зарур шарт-шароитни яратиш соҳасида катта ташкилотчилик ишини олиб бормоқдалар.

Партия ташкилотлари, совет ва қишлоқ хўжалик органлари ташкилотчилик иши савиясини юқори кўтарганликлари ва фермалардаги ишларнинг аҳволини доимо контроль қилиб турганликлари, қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг партия ишлаб чиққан ва совет халқи маъқуллаган комплекс программаси изчиллик билан амалга оширилаётганлиги, чорвачилик ходимларининг Бутуниттифоқ социалистик мусобақаси кенг қулоч ёзганлиги, ем-хашакни қўшимча равишда ғамлаш ва ундан рационал фойдаланиш учун ҳамма резервлар ва имкониятлар ишга солинганлиги туфайли ўтган қишнинг қийин шароитларида чорва тўёғини сақлаб қолиш, чорвачиликнинг асосий маҳсулотларини ўтган йилнинг шу даврига нисбатан кўпроқ етиштириш ва харид қилиш мумкин бўлди.

Саноат корхоналари, қурилиш ташкилотлари ва шаҳарлардаги оталиқ ташкилотлари қишлоқ хўжалик ходимларига актив ёрдам берганликлари ҳам бунга кўмаклашди.

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Совети чорвачиликни юксалтириш соҳасида жойларда катта иш олиб борилаётганлигини қайд қилиб, партия ташкилотларининг, совет ва қишлоқ хўжалик органларининг, колхоз раислари ва совхоз директорларининг, қишлоқ хўжалик мутахассисларининг эътиборини халқ хўжалиги учун муҳим бўлган ана шу тармоқни ривожлантиришда беш йилликнинг дастлабки икки йили мобайнида эришилган суръатлар етарли эмаслигига қаратдилар. Чорвачилик маҳсулоти етиштириш ва харид қилиш суст ўсаётганлигининг биринчи сабаби ем-хашакнинг етишмаслигидир.

Бир қанча областлар, ўлкалар ва республикалардаги партия, совет ва қишлоқ хўжалик органлари чорвачиликнинг озуқа базасини мустаҳкамлаш резервлари ва имкониятларидан ҳамон дуруст фойдаланмаётир. Кўпгина колхоз ва совхозлар ем-хашак бўладиган экинлар етиштириш агротехникасининг юксак савияда бўлишини таъминламаётирлар, табиий пичанзорлар ва яйловларнинг маҳсулдорлигини ошириш билан тузук шуғулланмаётирлар, ўтларни ўриб олиш ва ем-хашакнинг бошқа турларини тайёрлашдаги энг яхши муддатларни бой бериб қўймоқдалар, ем-хашак етиштиришга, уни асраш ва ундан фойдаланишга илғор технологияни суст жорий этмоқдалар, чорвачилик биноларини қуриш ва ремонт қилишни ҳамда фермалар ва озуқа цехларини жиҳозлашни, ем-хашакни чорва қишлайдиган жойларга элтиб қўйишни кечиктириб юбормоқдалар, бу эса ана шу хўжаликларда чорвачиликнинг аҳволига салбий таъсир қилмоқда.

Колхоз ва совхозларда ем-хашак тайёрлаш учун керакли техникани, ўт талқони тайёрлаш учун керакли агрегатларни, озуқабоп экинларни суғориш учун керакли насос станцияларни, ёмғирлатиш қурилмаларини ҳамда чорвачиликдаги ва ем-хашак етиштиришдаги сермеҳнат жараёнларни механизациялаш учун керакли бошқа машина ва ускуналарни ўз вақтида ремонт қилмаслик ва улардан қониқарли фойдаланмаслик фактлари учраб турибди.

Ем-хашак базасини янада мустаҳкамлаш, ҳар бир хўжаликда етарли миқдорда юқори сифатли ем-хашак запасларини ғамлаб қўйиш, чорвачилик фермаларини қишга ўз вақтида тайёрлаш, гўшт, сут, тухум, жун ва чорвачиликнинг бошқа маҳсулотларини етиштириш ҳамда давлатга сотиш юзасидан белгиланган планларни ва олинган социалистик мажбуриятларни сўзсиз бажариш бу йил ва беш йилликнинг шундан кейинги йилларида чорвачиликни ривожлантириш соҳасида партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларининг, колхоз ва совхозлар раҳбарлари ҳамда мутахассисларининг энг муҳим вазифалари деб ҳисоблаб, КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Совети иттифоқдош республикалар компартиялари Марказий Комитетлари ва Министрлар Советлари, СССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги, СССР Мелиорация ва Сув хўжалиги министрлиги, Союзсельхозтехника, СССР Тайёрлаш министрлиги, СССР гўшт ва сут саноати министрлиги, СССР Озиқ-овқат саноати министрлиги, Центросоюз, ўлка, область ва район партия комитетлари, автоном республикаларнинг Министрлар Советлари, ўлка, область ва район ижроия комитетлари, шунингдек маҳаллий қишлоқ хўжалик органлари зиммасига қуйидаги вазифаларни юкладилар:

Вужудга келаётган шарт-шароитларни ҳисобга олиб, 1973-74 йилги қиш мавсуми даврида молларни озуқа билан тўлароқ таъминлаш мақсадида ем-хашак тайёрлаш топшириқларини аниқлансин, бунда ҳар бир хўжаликда пичан, сенаж, силос, ўт талқони, донадор ва брикетланган озуқа тайёрлаш планларининг тўла ва ошириб бажарилишига, шунингдек хўжаликларда ем-хашак ресурсларини қўшимча жамғариш ва улардан рационал фойдаланиш учун барча резервлардан қандай фойдаланилаётганликка алоҳида эътибор берилсин;

озуқабоп экин майдонлари ем-хашак етиштирувчи механизациялашган бригада ва звеноларга бириктиб қўйилсин, улар мўл ҳосил етиштириш учун зарур техника ва ўғитлар билан таъминлансин;

экинларни ўз вақтида парвариш қилиш, қатор ораларини ишлаш, бегона ўтлар ва зараркунандаларга қарши кураш ўсимликларни органик ва минерал ўғитлар билан озиқлантириш, шунингдек озуқабоп экинларни суғориш учун ёмғирлатиш қурилмаларидан самарали фойдаланиш ташкил қилинсин;

чорвачилик биноларини, озуқа тайёрлаш цехларини, омборларни, силос ва сенаж сақланадиган жойларни, ем-хашакни қуритиш пунктларини ва шу иншоотларнинг ускуналарини ўз вақтида ремонт қилиш таъминлансин;

хашак тайёрлаш билан айни бир вақтда бу хашакни молларнинг қишлов жойларига ташиб келтириш уюштирилсин, токи молларни оғилда боқиш бошлангунга қадар хашакни чорвачилик фермаларига ташиб келтириш асосан тугалланган бўлсин, шунингдек шу хашакни сақлаш учун зарур чоралар кўрилсин;

қишловга қолдириладиган барча чорва молларини ветеринария текширишдан ўтказиш тугаллансин ва моллар касалликларининг олдини олиш юзасидан комплекс ветеринария-профилактика тадбирларини ўтказиш 1973 йил 1 ноябргача тугаллансин.

Партия, совет ва қишлоқ хўжалик органларининг, колхоз ва совхоз раҳбарларининг диққат-эътибори экилган ўт ва табиий ўтлоқларнинг барча майдонларида, шунингдек жарларда, сойларда, дарёларнинг адоқларида, ўрмонзорларда, йўл бўйларида ва ўт ўлан ўсган бошқа участкаларда хашак тайёрлашни ўз вақтида ўтказиш зарурлигига қаратилди. Озуқа тарақасида қанд лавлаги барги ва картошка палагидан, сабзавотчилик чиқитларидан, шунингдек похол, кепакдан, озиқ-овқат саноати ва умумий овқатланиш чиқиндиларидан максимал фойдаланиш лозим.

Иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари дағал ва тўйимли озуқа тайёрлашда колхозлар, совхозлар ва бошқа қишлоқ хўжалик корхоналари ҳамда ташкилотларининг автомобиль транспортидан 1973 йилда кенг фойдаланишни таъминлашлари лозим, шунингдек КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг 1973 йил 24 апрелдаги 271-қарорига мувофиқ жалб этилаётган корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг юк автомобиллари ва бортли автоприцепларидан фойдаланиш лозим.

Иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига, СССР Қишлоқ қурилиш министрлигига, «Союзсельхозтехника»га ҳамда колхоз ва совхозларда қурилиш-монтаж ишларини амалга ошираётган бошқа министрлик ва идораларга 1973 йилги планда кўзда тутилган чорвачилик биноларини қурилиши ва ишга туширилишини жадаллаштириш ана шу иморатларни кечи билан 1973 йил ноябрь ойигача фойдаланишга топширишни таъминлаш юзасидан зарур чораларни кўриш топширилди.

«Союзсельхозтехника» ана шу мақсадда ишга тушириладиган қурилишларга комплект технология ускуналари ва бошқа ускуналарни етказиб беришни таъминлаши лозим.

Трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрлиги СССР Қора металлургия министрлиги, енгил ва озиқ-овқат саноати учун машинасозлик ҳамда рўзғор асбоблари министрлиги ва бошқа министрликлар ҳамда идоралар 1973 йилда ем-хашак тайёрлаш ва уни қайта ишлаш учун, шунингдек чорвачилик фермаларини механизациялаштириш учун пўлат ва чўян қувурлар, машина ва ускуналарни тайёрлашни ва ажратилган фондлар ҳисобига қишлоқ хўжалигига етказиб бериш муддатларини яқинлаштиришлари зарур.

Трактор ва қишлоқ хўжалиги машинасозлиги министрлигига 1973 йилда қўшимча суратда «Союзсельхозтехника» билан келишилган миқдорда ва турда ем-хашак тайёрлаш учун машиналарнинг эҳтиёт қисмларини ва чорвачилик фермалари учун ускуналар тайёрлаш топширилди.

Чорвачиликда ва озуқа тайёрлашда фойдаланилаётган машиналарнинг эҳтиёт қисмларини тайёрлаётган министрликлар ва идораларга ана шу эҳтиёт қисмларни 1973 йил I-III квартал фондлари бўйича муддатидан илгари етказиб беришни таъминлаш топширилди.

Оғир, энергетика ва транспорт машинасозлиги министрлиги ҳамда Электр техника саноати министрлиги қўшимча қорамол фильтрлари ва қорамол иситувчи қозонлар, холодильниклар, кабель, магнит пускателлар, ёритгич ва бошқа ускуналар тайёрлаб, қишлоқ хўжалигига етказиб бериши керак.

Колхоз ва совхозларга қўшимча шифер, томга ёпиладиган юмшоқ материаллар, цемент, нефть битум ва ем цехларини ускуналаш ҳамда чорвачилик фермаларини ремонт қилишга кетадиган бошқа материаллар ажратилади.

Иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига 1973 йил планига ва биринчи ярим йиллик топшириғига қўшимча равишда ишлаб чиқарилган ҳамда СССР Министрлар Советининг 1973 йил 10 майда қабул қилган 861-фармойишига мувофиқ иттифоқдош республикаларнинг ихтиёрида қолдириладиган қурилиш материалларини биринчи навбатда қишлоқ хўжалиги эҳтиёжларини таъминлашга сарфлаш вазифаси топширилди.

Иттифоқдош республикалар компартиялари Марказий Комитетлари ва Министрлар Советлари, СССР Қишлоқ хўжалиги министрлиги ва «Союзсельхозтехника» маҳаллий ем-хашак ва бошқа озуқа ресурсларидан, шунингдек саноатда ишлаб чиқариладиган озуқа маҳсулотларидан фойдаланган ҳолда омихта ем ва озуқа аралашмалари ишлаб чиқариш учун 1973—1974 йилларда (колхоз ва совхоз манбалари ҳисобидан) хўжаликлараро, колхоз ва совхоз корхоналари (цехлари) қурилиши кенг авж олдиришни таъминлашлари керак.

СССР Министрлар Советини ҳузуридаги микробиология саноати Бош бошқармасига чўчқани бўрдоқига боқиш учун хўжаликлараро, колхоз ва совхоз омихта ем корхоналарида ишлаб чиқарувчи омихта емни бойитиш учун 1973 ва 1974 йилларда лизин премикс ишлаб чиқариш бўйича топшириқ белгилаб қўйилди, шунингдек бошқа моллар учун премикс ишлаб чиқаришни кўпайтириш чораларини кўриш топширилди.

СССР гўшт ва сут саноати министрлиги қуруқ обрат ва қуруқ сут зардоби ишлаб чиқаришни кўпайтириш чораларини кўриши, шунингдек 1973 йилда омихта ем саноати билан қишлоқ хўжалиги учун қўшимча миқдорда гўшт-суяк уни етиштириб, етказиб бериши керак.

СССР Қишлоқ хўжалиги министрлигига профилактика ва бошқа ветеринария тадбирлари ўтказиш учун қўшимча машина-ускуна, материал, антибиотик, витамин ва бошқа доривор моддалар ажратилади.

Иттифоқдош республикалар компартиялари Марказий Комитетларига, ўлка ва область партия комитетларига, республикаларнинг Министрлар Советларига, ўлка ва область ижроия комитетларига, маҳаллий партия, совет ва қишлоқ хўжалиги органларига чорвачилик бинолари ва озуқа омборларини қуриш ва ремонт қилишда, озуқа цехлари ва озуқа кухняларини жиҳозлашда, фермалардаги сермеҳнат процессларни механизациялашда саноат корхоналарининг колхоз ва совхозларга оталик ёрдамини ташкил этиш вазифаси топширилди.

Иттифоқдош республикаларда ўрмон хўжалиги корхоналари билан ташкилотлари учун 1973 йилда республика эҳтиёт фондларига ўрмонларда пичан тайёрлаш топшириқларини белгилаш мақбул деб топилди.

Йўллар министрлиги иттифоқдош республикалар Министрлар Советларининг талабларига мувофиқ 1973 йилнинг 1 октябридан 1974 йилнинг 1 майигача бошқа областлар, ўлкалар ва республикаларда тайёрланган дағал ем-хашакни СССР Министрлар Советининг 1972 йил 20 июлида қабул қилинган 1553- ҳамда 1972 йил 21 августда қабул қилинган 1832-фармойишларида кўзда тутилган шартлар билан колхозлар ва совхозлар ҳамда бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарига етказиб бериши керак.

Иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари имтиёзли тариф қўллаш муносабати билан министрлик сарфлаган ҳаражатларни иттифоқдош республикаларнинг бюджет маблағлари ҳисобидан қопласин.

«Союзсельхозтехника»га колхозлар ва совхозларда чорвачилик техникаси ва ем-хашак тайёрлаш, қайта ишлаш ҳамда ҳозирлаш машиналарини ремонт қилиш, ва уларга техникавий хизмат кўрсатиш ишларини кенгайтириш, «Сельхозтехника» район бирлашмаларига чорвачилик фермаларининг узеллари, агрегатлари ва тўла комплект машина-ускуналари зарур алмашинадиган фонди яратишни таъминлаш вазифалари топширилди.

Меҳнат сарфини камайтириш ҳамда чорвачилик ва паррандачиликда энг сермеҳнат процессларни комплекс механизациялашни амалга ошириш мақсадларида 1974 йилги план ишлаб чиқилаётганда чорвачилик ва паррандачиликка аталган янги машина-ускуналар ишлаб чиқаришни анча кўпайтириш СССР Госпланига ҳамда тегишли министрликлар ва идораларга топширилди.

Иттифоқдош республикалар Министрлар Советлари ва СССР Министрлар Советининг ҳунар-техника таълими Давлат Комитети қишлоқ ҳунар-техника билим юртларида чорвачилик учун малакали кадрлар тайёрлашни кенгайтириш чораларини ишлаб чиқишлари ва амалга оширишлари, бунда 1975 йилда шу мактабларда мазкур касбдаги мутахассислар тайёрлашни камида 50 минг кишига етказишни кўзда тутишлари керак.

Шу билим юртларида ўрта мактабларни битириб чиқувчилардан (қисқартирилган ўқиш муддати билан) чорвадорлар тайёрлаш ҳам ташкил этилсин.

Чорвачиликда ёшларни ишлашга жалб қилиш ва мустаҳкамлаш мақсадида совхоз директорларига ва қишлоқ хўжалиги бошқа давлат корхоналарининг директорларига ишлаб чиқариш таълими бўлган умумий таълим мактабларини, қисқа муддатли курсларни, ҳунар-техника мактабларини битиргач ёки бевосита ишлаб чиқаришда таълим олгач чорвачиликда ишлашга келган ёш ишчилар учун касаба союз ишчи комитетлари билан келишиб олган ҳолда ва СССР Министрлар Советининг механизациялашган ишларда банд бўлган ёш тракторчи-машинистлар учун 1965 йил 26 июнда қабул қилинган 495-қарорида кўзда тутилган тартибдаги пасайтирилган иш нормаларини белгилаш руҳсат этилди.

СССР Энергетика ва электрлаштириш министрлигига колхоз ва совхозлар чорвачилик фермаларини энергия билан бетўхтов таъминлаб туриш вазифаси топширилди. Саноат асосида маҳсулот ишлаб чиқарувчи катта-катта чорвачилик фермалари ва комплексларини электр энергия билан таъминлаш биринчи категорияли истеъмолчилар қаторига киритилсин.

СССР Гўшт ва сут саноати министрлиги чорва ва парранда кўплаб топшириладиган мавсумга қадар қушхоналарни ремонт қилиш ва тайёрлашни 1 августдан кечикмай, паррандачилик комбинатларини эса 1973 йилнинг 1 июлидан кечикмай тугатиши, шу корхоналарни малакали ишчи ва мутахассислар билан тўлдириши, гўшт комбинатлари ва парранда комбинатларининг чорва, парранда ва қуён қабул қилиб олиб, уларни сўйиб саранжомлаш ишлари бетўхтов бўлишини ташкил этиш, шунингдек қабул қилинган чорва ва парранда тирик вазни семизлиги сақланишини таъминлаши керак.

Иттифоқдош республикалар компартиялари Марказий Комитетларига, ўлка, область партия комитетларига, республикалар Министрлар Советларига, Ўлка ва область ижроия комитетларига «Сельхозтехника», маҳаллий саноат корхоналарида ва республиканинг бошқа корхоналарида чорвачилик ва озуқа етиштириш учун қўшимча машина ва ускуналар тайёрлашни уюштириш учун зарур материал ва комплектловчи буюмларни қидириш чораларини кўриш топширилди.

СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлигига ҳамда СССР Қишлоқ хўжалиги министрлигига суғориладиган яйловлар вужудга келтириш учун маҳаллий сувдан фойдаланиш ишларига колхоз ва совхозлар билан шартнома асосида лойиҳа-смета ҳужжатларини тузишни таъминлаш вазифаси топширилди.

Қарорда яйлов чорвачилиги районларида қишловга тайёргарлик кўришга алоҳида эътибор берилди. РСФСР, Қозоғистон ССР, Ўрта Осиё ва Закавказье республикалари Министрлар Советларига қишки яйловларда эҳтиёт озуқа запасларини вужудга келтириш, чорвани яйловга ҳайдаш (элтиш) даврида профилактик ветеринария тадбирларини ўтказиш, чорва боқиш майдонларини жиҳозлаш ҳамда олис яйловларда чорвачиликка ветеринария хизматини яхшилаш борасида зарур чораларни амалга ошириш топширилди.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети ишонч билдирадиларки, партия, совет, қишлоқ хўжалик, касаба союз ва комсомол ташкилотлари, колхоз ва совхозлар, саноат корхоналари озуқа тайёрлашни ҳамда чорва қишловига тайёргарликни уюшқоқлик билан ўтказиш учун ҳамма чораларни кўрадилар ва шу асосда чорвачилик маҳсулотлари етиштириш ва харид қилишни анча кўпайтирадилар.

МУСОБАҚА ОММАВИЙ ТУС ОЛМОҚДА

ЯНГИЙЎЛ. (Ўз мухбирларимиздан). Фрунзе номли колхоз правлениеси биноси олдидаги хиёбонда тепасига қизил юлдуз ўрнатилган алвонранг байроқ ҳилпираб турибди. Унинг паст томонидаги тахтачага қуйидаги сўзлар ёзилган: «Шон-шуҳрат байроғи ғўзага ишлов беришда олдинда бораётган 5-бригада аъзолари шарафига кўтарилди».

Бу Қизил байроқ ёнидаги «Кўрсаткич тахта»да колхозда ғўза парваришининг қандай бораётганлиги мунтазам акс эттириб борилади. Ҳар икки ҳафтада бригадалараро социалистик мусобақа якунланиб, энг илғор бригада шарафига Қизил байроқ кўтарилади.

Маъмур Ўнғарбоев бошлиқ 5-бригада аъзолари ғўзаларни намунали парвариш қилишда ва қондириб суғоришда пешқадамлик қилмоқдалар. Ғўзаларнинг тез авж олишини таъминлаш учун ҳамма тадбирларни кўрмоқдалар. Бригаданинг 43 гектар пахта майдони бор. Ҳар гектар ердан 35 центнердан ҳосил олишга аҳд қилинган.

Бригада аъзолари ҳам кўп эмас. Булар механизатор Раҳмон Боғисбоев, сувчилар Сўфижон Тожибоев ва Раимжон Йўлдошевлардан иборат. Бригада бошлиғи Маъмур Ўнғарбоев бригадага раҳбарлик қилиш билан бирга қишлоқдаги ўрта мактабда дарс ҳам беради. Шу сабабли бригадани мактаб ўқувчилари оталиққа олишган. Улар долзарб кунларда бригада аъзоларига ёрдам беришади.

Бригадада ҳозир ғўзаларга уч марта сифатли ишлов берилди. Иккинчи суғориш тугалланиш арафасида турибди. Ҳашарот ва зараркунандалар пайдо бўлиши биланоқ дарҳол йўқотилади. Қониб сув ичган, меёрида озиқлантирилган ғўзалар қийғос шонага кирмоқда. Дала бошига азот билан маҳаллий ўғит ташиб келтирилиб, учинчи озиқлантириш учун тахт қилиб қўйилган.

15 июнь куни ғўза парваришининг боришига якун ясалади. 5-бригада аъзолари бу ўн беш кунликда ҳам биринчиликни қўлда сақлаб қолиш учун курашмоқдалар.

ҒАЛЛАКОРЛАР ТАШАББУСИГА ҚЎШИЛИБ

Колхозимиз ғаллакорлари ўртасида украиналик комбайнчиларнинг ватанпарварлик чақириғи қизғин маъқулланди. Биз Украина ғаллакорларининг хатини кенг ва атрофлича ўқиб чиқиб, ўзимизнинг ички резервларимиздан янада кўпроқ фойдаланиш, ўрим-йиғимни жадаллик билан давом эттириш тадбирларини белгиладик.

Сўзга чиққан комбайнчиларимиз ҳам илғорлар каби меҳнат қиламиз, зиммамизга олган мажбуриятни ортиғи билан бажариш учун курашамиз, деб айтдилар. Ҳақиқатда ҳам бизда ўрим-йиғимни 10—12 иш кунида тамомлаш учун барча шароитлар мавжуд.

Даламизда ҳосилнинг чўғи чакки эмас. Айниқса, арпамизнинг ҳосили яхши. Ҳар гектар ердан 13—14 центнердан ҳосил йиғиштириб олиняпти.

Ўрим-йиғимни тезлаштириб, янчишни намунали йўлга қўямиз. Қисқа вақт ичида давлатга 1800 тонна арпа етказиб бериб, ватанпарварлик бурчимизни садоқат билан бажарамиз.

Т. СУННАТИЛЛАЕВ,
Ўрта Чирчиқ районидаги Свердлов номли колхоз ғаллачилик бригадасининг бошлиғи.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДАН

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети атоқли совет селекциячи олими, СССР Олий Советининг депутати, СССР Фанлар Академиясининг ва В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик Фанлари Академиясининг ҳақиқий аъзоси, икки марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Ленин мукофоти ва СССР Давлат мукофотининг лауреати Павел Пантелеймович ЛУКЬЯНЕНКО 1973 йил 13 июнда 73 ёшида вафот этганлигини чуқур қайғу билан маълум қиладилар.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ — СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ — СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИ

СУТ БУЛОҒИ

Зайнаб опа Ҳидирова кўп йиллардан бери чорвачилик соҳасида меҳнат қилиб, катта тажриба тўплаган аёллардан. У ҳозир ўз қарамоғидаги 26 бош соғин сигирдан кунига 200 литрдан ошириб сут соғиб олаяпти. Бунга у сигирларни қатъий рацион асосида боқиш ва яхши парвариш қилиш билан эришмоқда. Шу кунларда моҳир сут соғувчи тўртинчи квартал ҳисобига сут топшираяпти.

Калинин районидаги 1-«Тошкент» совхози чорвадорлари орасида Зайнаб опага ўхшаш ишбилармон кишилар оз эмас.

А. РОЗИҚОВ.

ПАРТИЯ МАОРИФИДА ЎҚУВ ЙИЛИНИНГ БАЪЗИ ЯКУНЛАРИ ВА ЯНГИ ВАЗИФАЛАР

Идеология ишининг энг муҳим соҳаларидан бири бўлган партия маорифи системасида ўқув йили тугади.

Аввалги йилларда бўлганидек, ўтган ўқув йилида ҳам коммунистлар ва партиясиз активларнинг марксча-ленинча назария соҳасидаги билимлари янада чуқурлашди. Партия ташкилотлари коммунистлар ва партиясиз ходимларнинг ўқув формасини белгилар эканлар, уларнинг тайёргарлик даражаси, маълумоти ва тажрибасини ҳисобга олдилар. Бошланғич бўғиндан ўрта бўғинга, ундан эса олий бўғинга ўтиш пайтида марксча-ленинча назарияни ўрганишда қарор топган изчилликка риоя қилинди.

Партия маорифи системасининг барча бўғинларида 206 мингдан ортиқ коммунист ва партиясиз ходим Ленининг назарий меросини, партия XXIV съезди, КПСС Марказий Комитетининг кейинги пленумларида ишлаб чиқилган назарий ва сиёсий проблемаларни ўргандилар.

Ўқув йили СССРнинг 50 йиллигига тайёргарлик кўриш ва байрам қилиш муносабати билан партиянинг сиёсий ва ғоявий ҳаётида вужудга келган жуда катта кўтаринкилик вазиятида ўтди. Партия маорифининг ҳамма бўғинларида ва пропаганданинг оммавий формаларида КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежневнинг «Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг 50 йиллиги тўғрисида» докладини, КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг қўшма мажлиси материалларини ўрганиш бўйича махсус машғулотлар бўлиб ўтди. Ана шу ҳужжатларнинг ўрганилиши марксча-ленинча таълим мазмунини анча бойитди.

Партия ва комсомол сиёсий ўқуви системасида СССРнинг 50 йиллиги материалларини кенг кўламда ўрганишга киришишдан олдин пропагандист кадрлар тайёргарликдан ўтказилди, улар зарур методик мтериаллар билан таъминланди. Шунинг учун ҳам кўпчилик мактаблар ва семинарларда машғулотлар юксак ғоявий-назарий даражада, маҳаллий материаллардан кенг фойдаланилган ҳолда ўтди.

Партия ташкилотлари ўтган ўқув йилида раҳбар кадрларнинг сиёсий ва иқтисодий тайёргарлигини оширишга алоҳида эътибор бердилар. КПСС Марказий Комитетининг «Тошкент шаҳар партия ташкилотида раҳбар кадрларнинг марксча-ленинча ўқуви ва иқтисодий таълими тўғрисида» қарори эълон қилинганидан кейин бу соҳадаги иш анча яхшиланди. Область партия ташкилоти бу қарорнинг ҳаётга татбиқ этилиши жанговарликни янада кучайтиришда, оммани коммунистик руҳда тарбиялашда, область социал ва иқтисодий ривожланишига партия раҳбарлигининг даражасини янги поғонага кўтаришда муҳим воситадир, деб билмоқда.

Марказий Комитетнинг мазкур қарорини амалга ошира бориб, область партия комитетлари раҳбар кадрларни ўқитишнинг аниқ системасини ишлаб чиқдилар, уларнинг ўқувига нисбатан талабчанликни оширдилар, омма ўртасида олиб борилаётган тарбиявий ишларда актив иштирок этишини таъминламоқдалар.

Область партия комитети, шаҳар ва район партия комитетлари ҳузурида 53 доимий семинар ва партия-хўжалик активи мактаблари ишлаб турди. Уларда 5639 киши таълим олди. 17 мингдан ортиқ раҳбар ходим назарий ва проблемали семинарларда шуғулланди, партия маорифи системасида типовой ўқув планлари асосида корхоналар, колхоз ва совхозларнинг раҳбар ходимларидан 6073 киши, шунингдек бошқарувнинг ўрта бўғини раҳбарларидан 39 мингдан ортиқ киши иқтисодий таълимга жалб этилди.

(Давоми 2-бетда).

ПАРТИЯ МАОРИФИДА ЎҚУВ ЙИЛИНИНГ БАЪЗИ ЯКУНЛАРИ ВА ЯНГИ ВАЗИФАЛАР

(Боши 1-бетда).

КПСС Марказий Комитетининг қароридан кейин пропагандистлик ишга 7 мингдан ортиқ партия, совет, касаба союз комсомол ходимлари, корхоналар, муассасаларнинг раҳбарлари, халқ хўжалиги мутахассислари жалб қилинди.

Тошкент шаҳар партия ташкилоти Марказий Комитет қарорида кўрсатиб ўтилган камчиликларни тугатиш соҳасида анчагина ишларни амалга оширди. Ўқув йили давомида партия комитетлари ҳузурида министрликлар, идоралар, корхоналар, муассасалар ,ижодий ташкилотларнинг раҳбарлари учун 37 та назарий семинар ишлади. Республика министрликлари ва идораларининг 11 минг 716 раҳбар ва масъул ходимидан 9 минг 741 киши ўқиди.

Маркса-ленинча ўқув ва иқтисодий таълим соҳасида энергетика ва электрлаштириш, тайёрлаш министрликларида, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги моддий-техника таъминоти Бош бошқармаси ҳамда бир қатор бошқа ташкилотларда катта ишлар қилинмоқда.

Партия комитетлари назарий машғулотларнинг мазмуни ва йўналишига эътиборни кучайтирмоқдалар. Семинар группаларини комплектлаш ва машғулотлар раҳбарларини танлашга жиддий муносабатда бўлинмоқда. Масалан, Тошкент шаҳар партия комитети ҳузурида ижодий интеллигенция учун назарий семинарлар ва лекторийлар ташкил этилди. Мактабларнинг директорлари, гуманитар фанларнинг ўқитувчилари, мактабгача тарбия ва медицина муассасаларининг раҳбарлари район партия комитетлари ҳузуридаги назарий ва методик семинарларда ўқидилар.

Чирчиқ шаҳар партия комитети ҳузуридаги партия-хўжалик активи мактаби тингловчиларнинг ишлаб чиқариш фаолиятини ҳисобга олган ҳолда комплектлаштирилди. Ана шу мактабда 147 партия, совет ходими, корхоналарнинг директорлари ва бош инженерлари, йирик партия ташкилотларининг секретарлари шуғулландилар. 1972—73 ўқув йилида мактабда реферат ёзиш системаси ҳамма факультетларда жорий этилди. Тингловчилар рефератлар ёзиб, меҳнаткашлар ҳузурида доклад қилдилар.

Бекобод, Олмалиқ шаҳар партия комитетлари, Бекобод район партия комитети раҳбар кадрларнинг иқтисодий ва сиёсий ўқувига эътиборни анча кучайтирдилар.

Бекобод шаҳрида коллективларнинг раҳбарлари ҳисобланган 854 инженер-техник ходимдан 146 киши партия ўқуви ва иқтисодий таълим системасининг пропагандисти ҳисобланади. Шаҳарнинг раҳбар кадрлари назарий ва иқтисодий конференцияларни таёрлашда фаоллик кўрсатмоқдалар, мунтазам равишда лекциялар, докладлар ўқиб турипшбди.

Маълумки, коммунистик қурилишнинг ҳозирги босқичида бутун халқнинг иқтисодий маданиятини ошириш алоҳида аҳамият касб этмоқда. Иқтисодий билимларни пухта эгаллаган тақдирдагина КПСС XXIV съезди белгилаб берган улуғвор вазифаларни муваффақиятли адо этиш мумкин. Бутун мамлакатимизда бўлгани сингари областимизда ҳам ишлаб чиқариш фондлари интенсив равишда янгиланмоқда, ишлаб чиқариш жараёнларини автоматлаштириш ва механизациялаш тезлашмоқда, хўжаликлар, алоқалар мураккаблашмоқда. Шунинг учун ҳам ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш, меҳнат харажатларини тежаш, капитал маблағлар ва ишлаб чиқариш қувватларидан олинадиган самарани кўпайтириш масалалари катта аҳамиятга эга бўлиб қолмоқда.

Яқинда бир қатор корхоналарда ўтказилган социологик тадқиқотлардан шу нарса маълум бўлдики, иқтисодий тайёргарлик меҳнаткашларнинг ижодий активлигининг ўсишига ижобий таъсир кўрсатмоқда. Шунинг учун КПСС Марказий Комитетининг «Меҳнаткашларга иқтисодий таълим беришни яхшилаш тўғрисида»ги қарори жуда катта аҳамиятга эгадир. Область партия ташкилотлари коммунистлар, партиясиз ходимлар, комсомол аъзоларининг иқтисодий ўқувини ташкил этиш соҳасида маълум тажриба тўпладилар. Марказий Комитетнинг қарорига биноан бу соҳадаги иш аниқ мақсадни кўзлаб олиб борилмоқда. Иқтисодий ўқувнинг қатъий системаси ташкил топди.

Ўқув йили бошлангунча меҳнат коллективларида, шаҳарлар, районлар ва область бўйича иқтисодий ўқувнинг перспектив планлари ишлаб чиқилди. Ана шу планларга мувофиқ 1972-76 йилларда иқтисодий ўқувга 708 мингдан ортиқ кишини жалб этиш кўзда тутилмоқда. Бу йилнинг ўзида 233 мингдан ортиқ киши ўқиди.

Бу катта ишда партия комитетлари ва бошланғич партия ташкилотларининг раҳбарлиги ҳамда назоратида хўжалик раҳбарлари, касаба союз ва комсомол ташкилотлари, министрликлар ва идоралар актив қатнашдилар.

Иқтисодий ўқувни олиб боришда методик ёрдам кўрсатиш мақсадида шаҳарлар ва районлар, министрликлар ва оталиқдаги саноат корхоналарига олий ўқув юртларининг кафедралари, илмий-тадқиқот институтлари бириктиб қўйилди. Министрликлар ва идоралар ҳузурида бир қатор йирик ташкилотлар ва корхоналарда тузилган меҳнаткашларга иқтисодий таълим бериш Советлари катта иш олиб бормоқдалар. Уларнинг фаолиятини партия комитетлари ҳузуридаги иқтисодий таълим Советлари мувофиқлаштириб турибди.

Иқтисодий таълим системасида машғулотлар типовой программалар асосида, ҳар бир меҳнат коллективининг специфик хусусиятлари ҳисобга олинган ҳолда олиб борилди.

Пропагандист кадрлар иқтисодий ўқувни амалиёт билан, беш йиллик планни бажариш учун кураш вазифалари билан маҳкам боғлаб олиб бордилар, Москва пропагандистларининг «Билимимиз, ғоявий эътиқодимиз, ташкилотчилик истеъдодимиз беш йилликка хизмат қилсин!» деган шиорини областимиздаги жуда кўпчилик пропагандистлар қўллаб-қувватламоқдалар.

Юқори Чирчиқ районининг кўпчилик пропагандистлари ўқувни ҳаёт билан чамбарчас боғлаб олиб бориш соҳасида бир мунча тажриба тўпладилар. «Правда» колхозида Н. Мирзақулов, Свердлов номли колхозда Б. Сарсенов, Р. Мусаев, «Политотдел» колхозида М. Д. Хван, «Ленинский путь» колхозида Т. Абдуллаев ўртоқлар пропагандист бўлган мактабларда машғулотлар жуда яхши ўтди.

«Ташсельмаш» заводида раҳбар кадрларнинг иқтисодий ўқуви ишлаб чиқаришнинг муҳим масалаларини ҳал этиш билан бевосита боғлаб олиб борилади. Завод парткоми ҳузурида директор ўринбосарлари, цех ва бўлим бошлиқлари, алоҳида хизмат бюроларининг бошлиқлари учун иккита назарий семинар ташкил этилган.

Коммунистлар ва партиясиз ходимларнинг сиёсий ва иқтисодий ўқувни ташкил этишда эришилган ижобий ютуқлар билан бир қаторда камчиликларга ҳам йўл қўйилди. Айрим партия ташкилотларида ўқувни ташкил этишда энг асосий нарса—машғулотларнинг ғоявий-назарий савиясини ҳар томонлама ошириш, уни коллектив олдида турган муҳим масалалар билан боғлаб олиб боришга етарли эътибор берилмади. Кейинги икки йил ичида марксизм-ленинизм классиклари асарларини ўрганиш бўйича семинарлар сони бир мунча камайгани, илмий коммунизм ва фалсафа проблемалари бўйича семинарлар ҳамда тингловчилар сони ҳам қисқаргани эътибордан четда қолиши мумкин эмас. Партия ташкилотлари янги ўқув йилида назарий семинарларни комплектлаш пайтида проблемаларни танлашга алоҳида эътибор беришлари керак.

Меҳнаткашларнинг иқтисодий таълимини ташкил этишда, айниқса хўжалик раҳбарларининг иқтисодий ўқувида кўпгина камчиликлар содир бўлди. Масалан, «Средазтрансстрой» трестида бир қатор иқтисодий мактабларда машғулотларнинг ўтмай қолишига йўл қўйилди, тингловчиларнинг давомати яхши бўлмади. Айрим қурилиш бошқармаларида ишчилар учун иқтисодий мактаблар ташкил этилмади.Бўка ва Пискент районларида партия-хўжалик активи мактаблари яхши ишламади.

Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш, маҳаллий саноат, савдо, коммунал хўжалик министрликларининг раҳбарлари ва партия комитетлари ўз тармоқларида хўжалик кадрларининг малакасини ошириш бўйича ишлаб чиқилган перспектив планларнинг бажарилиши учун изчиллик ва талабчанлик кўрсатмадилар.

Бир қатор ташкилотларда иқтисодий Советлар бўш ишлади. Ваҳоланки, бу Советлар меҳнаткашлар ўртасида иқтисодий назарияни тарғиб қилиш ва ўрганиш ишларини мувофиқлаштириб туришлари зарур эди. Иқтисодий пропаганданинг оммавий формалари ролини оширишга кўп эътибор бериш керак бўлади. Корхоналар, касаба союзларнинг область комитетлари раҳбарлари меҳнаткашларнинг иқтисодий таълимини ташкил этишда, айниқса коммунистик меҳнат мактабларида ўқувни йўлга қўйишда касаба союз комитетларига ёрдамни кучайтиришлари зарур.

Ҳозир партия ташкилотлари тугалланган ўқув йилига якун ясамоқдалар. Партия бюролари ва комитетларининг мажлисларида, коммунистларнинг умумий йиғилишларида коммунистлар ва партиясиз ходимларнинг сиёсий ҳамда иқтисодий ўқувини ташкил этишни чуқур таҳлил қилиш, бу соҳада йўл қўйилган камчиликларни аниқлаш, уни тугатиш тадбирларини белгилаш керак. Янги ўқув йилига тайёргарлик кўриш соҳасидаги барча ишлар КПСС XXIV съезди, партия Марказий Комитетининг кейинги пленумлари қарорларини бажаришга, ўртоқ Л. И. Брежневнинг СССРнинг 50 йиллиги тўғрисидаги докладида баён қилинган қоида ва хулосаларга бўйсундирилиши, коммунистларнинг, барча меҳнаткашларнинг куч-ғайратини планлар ва социалистик мажбуриятларни муддатидан илгари бажариш учун сафарбар этишга қаратилиши зарур.

САЙЛОВГА ҲАММА НАРСА ТАХТ

Меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий советларига сайлов бошланишига саноқли кунлар қолди. Республикада тузилган 4 минг 839 сайлов участкасининг ҳаммасида бу муҳим воқеага ташкилий-техникавий тайёргарлик тугалланди. Ҳамма жойда яширин овоз бериладиган қутилар ўрнатилди, сайлов бюллетенлари олинди, участкаларнинг бинолари чиройли қилиб безатилди. Сайлов куни узоқ масофага бораётган саккизта поездда сайлов участкалари очилади.

Ҳар бир сайлов участкаси сайлов комиссияси сайлов қандай ўтаётганлиги тўғрисида маълумотларни оператив равишда бера оладиган бўлиши учун ҳамма иш қилиб қўйилди. Участкаларнинг жуда кўпчилиги кабель алоқаси воситалари — телефон ва телеграф билан таъминланди. Узоқ районларда, жумладан, олисдаги яйловларда, илмий экспедицияларда, тоғлардаги қишлоқларда 246-та кўчма радио станция сайлов участкаларини район, область, сайлов комиссиялари билан боғлаб туради. Уларга хизмат қилиш учун ажратилган сайловчиларнинг катта бир группаси Тошкентдаги қисқа муддатли курсларда консультация олди.

Участка сайлов комиссияларига енгил ва юк автомашиналари, зарур бўлган жойларда эса отлиқ алоқачилар ажратиб берилди. Бир қанча районларда уларнинг ихтиёрига вертолётлар бериб қўйилди. Зарурат туғилган ҳолларда вертолётлар узоқдаги сайлов участкаларига қатнаб туради.

(ЎзТАГ).

17 июнь 1973 — МАҲАЛЛИЙ СОВЕТЛАРГА САЙЛОВЛАР КУНИ

✦ ОКТЯБРЬ районидаги 5-сайлов участкасининг агитаторлари маҳаллий Советларга ўтказиладиган сайловлар кунини ҳар томонлама уюшқоқлик ва меҳнат кўтаринкилиги билан кутиб олишмоқда. Суратда: участка агитаторлари сайлов олди сўнгги тайёргарлик ишлари ҳақида маслаҳатлашишмоқда.

И. Душкин фотоси, (ЎзТАГ фотохроникаси).

РСДРПнинг II СЪЕЗДИГА БАҒИШЛАНДИ

13 июнда В. И. Ленин номли Тошкент Давлат Университети ҳузуридаги ижтимоий фанлар ўқитувчиларининг малакасини ошириш институтида РСДРП иккинчи съездининг 70 йиллигига бағишланган илмий-назарий конференция бўлиб ўтди.

Институтнинг етакчи ўқитувчилари Ленин партиясининг фаолиятига асос солган съезд ишини ҳар томонлама ёритувчи докладлар ўқишди. Жумладан, «РСДРПнинг тузилиши — пролетар интернационализми принципларининг тантанасидир», «РСДРПнинг иккинчи съезди —халқаро ишчилар ҳаракатида бурилиш нуқтаси» «В. И. Лениннинг партиянинг ташкилий принципларини ишлаб чиқиши» деган мавзуларда докладлар ўқилди. (ЎзТАГ).

ГАЗЕТА РЕДАКТОРЛАРИНИНГ ЎҚИШИ

Тошкентда раҳбар партия ва совет кадрларини қайта тайёрлаш республикалараро курсда навбатдаги машғулотлар тугади. Курс тингловчилари — Ўзбекистон, Тожикистон ва Туркманистондаги шаҳар ҳамда район газеталарининг редакторлари марксизм-ленинизм назарияси ва КПСС сиёсатининг актуал проблемаларини, Партия қурилиши асосларини, социалистик экономикани илмий бошқариш, коммунистик қурилиш вазифаларини ҳал этишда матбуотнинг роли ва тутган ўрнига доир масалаларини ўргандилар. Курсда КПСС Марказий Комитети 1973 йил апрель Пленуми материаллари юзасидан лекциялар ўқилди.

(ЎзТАГ).

ДУНЁ ОВОЗИ
чет эл хабарлари

АҚШ ЖАМОАТЧИЛИГИ: „МАРҲАБО" ДЕМОҚДА

ВАШИНГТОН, 12 июнь. (ТАСС). Америка жамоатчилиги КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари Л. И. Брежневнинг Қўшма Штатларга қиладиган визитини табриклямоқда. Шу кунларда Совет Иттифоқининг АҚШдаги элчихонасига келиб турган кўпдан-кўп хатлар ва телеграммаларда американликлар бу визит Совет-Америка муносабатларини янада нормаллаштириш ишига хизмат қилади, деб ишонч билдирмоқдалар.

«Кейинги икки йил ичида иккала мамлакат ўртасидаги муносабатларда муҳим ижобий ўзгаришлар содир бўлди», — дейилади Вашингтон штатининг губернатори Д. Эванс, Сиэтл шаҳрининг мэри У. Улман ва Кинг графлигини иқтисодий ривожлантириш кенгашининг президенти Д. Скиннернинг СССР элчихонасига юборган телеграммасида.

Президент Р. Никсоннинг бултур сизларнинг мамлакатингизга қилган визити, деб таъкидлайди телеграмма авторлари, савдо-сотиқ масалалари билан шуғулланувчи Совет-Америка қўшма комиссияси тузилганлиги ва савдо-сотиқ ишида Совет Иттифоқида энг кўп қулайлик берадиган режимни яратиб бериш тўғрисидаги таклиф Қўшма Штатларнинг конгрессига тақдим этилганлиги олға силжишда қўйилган катта қадамлардир. «Биз, Сиэтл ва Вашингтон штатининг аҳолиси муносабатлар бундай ривожланиб бораётганлигини табриклаймиз ва бўлажак визит бениҳоя муҳим аҳамиятга молик деб ҳисоблаймиз», — деб ёзади улар.

«Совет Иттифоқи билан Қўшма Штатлар ўртасидаги савдо-сотиқ муносабатларининг кенгайиши бизнинг сиёсий ва дипломатик муносабатларимизда тинчлик эрасини ўрнатишга ва шу тариқа бутун дунёда тинчликни мустаҳкамлашга ёрдам беришига ишонамиз». Калифорния штатидаги «Санта клара вэлл» халқаро савдо клубининг президенти Д. Моунтц совет элчихонасига ана шундай сўзлар билан мурожаат қилди. Калифорниядаги кўпгина жуда катта корпорациячилар ва банкларнинг вакиллари ана шу клубнинг аъзоси ҳисобланади. «Бизнинг клубимиз, — деб таъкидлайди Д. Моунтц, — Совет Иттифоқи билан Қўшма Штатлар ўртасида яқин савдо-сотиқ алоқалари ўрнатишда актив қатнашмоқда».

Американинг таниқли ёзувчиси Н. Мейлер ўз хатида «Совет адабий жамоатчилигига Америка ёзувчиларининг эзгу туйғуларини ва СССР билан АҚШ ўртасидаги маданий муносабатларни кенгайтириш истагини» изҳор этган.

У. РОЖЕРСНИНГ АЙТГАНЛАРИ

ТЕҲРОН, 12 июнь. (ТАСС). АҚШ давлат секретари У. Рожерс СЕНТО министрлар кенгаши сессиясининг ишида қатнашган эди. У Теҳрондан жўнаб кетиш олдидан шу гапларни айтди: «Қўшма Штатлар Совет Иттифоқининг АҚШ билан ва Ғарбий Европа мамлакатлари билан муносабатларни яхшилашга астойдил интилаётганлигига ишонади». СССРнинг ана шу самимий истагидан, деб таъкидлади у, «биз мамнунмиз ва бу йўлда олға қараб қадам қўймоқ учун қўлимиздан келган ҳамма чораларни кўрамиз».

Шу билан бирга Рожерс бундай деди: «бу гапдан идеология соҳасида ўзгаришлар рўй берди» ёки «ҳарбий куч эндиликда аҳамиятга эга эмас» деган маъно келиб чиқмайди».

ВИЗИТ ҚОЛДИРИЛДИ

РИМ, 13 июнь. (ТАСС). Италия республикаси президенти Ж. Леоненинг шу йил 25—29 июнда белгиланган Францияга қиладиган визити қолдирилди. Квиринал саройи матбуот маҳкамаси эълон қилган ахборотда шу ҳақда хабар қилинади. Италия томонининг таклифига мувофиқ визитнинг кечиктирилиши Ж. Андреотти ҳукуматининг истеъфо берганлиги ва Италияда ҳукумат танглиги билан боғлангандир.

АГРЕССОРНИ ҚОРАЛАМОҚДАЛАР

НЬЮ-ЙОРК, 13 июнь. (ТАСС). Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Хавфсизлик кенгаши ҳозирги вақтда Яқин Шарқдаги аҳволни жиддий муҳокама қилмоқда. Турли мамлакат вакилларининг хавфсизлик кенгашида сўзлаган нутқлари Исроил халқаро жамоатчиликнинг ишончидан тамомила маҳрум бўлиб қолганлигини кўрсатади.

СССРнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилотидаги доимий вакили Я. А. Малик бундай деди: агрессияни ва ўзгаларнинг ерларини эгаллаб олиш сиёсатини оқловчи Исроил пропагандаси жаҳон халқларини ғазаблантирмоқда, ҳамма томонидан қораланмоқда ва ҳаммани дарғазаб қилмоқда.

Я. А. Малик ўз нутқида айтдики, Совет Иттифоқи Яқин Шарқдаги тангликни сиёсий жиҳатдан тинч бартараф қилиш учун изчил курашиб келди ва курашмоқда. Мамлакатимизнинг бу масалада тутган принципиал йўлининг моҳияти, деб таъкидлади Совет Иттифоқи вакили, Исроил агрессиясининг қурбони бўлган давлатларни ҳар томонлама қувватлашдан, Яқин Шарқда мустаҳкам ва ҳаққоний тинчлик ўрнатилишига астойдил ёрдам беришдан иборат.

ОММАВИЙ НАМОЙИШЛАР

САНТЪЯГО, 13 июнь. (ТАСС). Чили пойтахтида ва бир қанча бошқа шаҳарларда халқ бирлиги ҳукуматини қўллаб-қувватлаш юзасидан хотин-қизларнинг оммавий намойишлари бўлиб ўтди. Бу намойишларда аҳоли турли табақаларининг вакиллари иштирок этдилар. Сантъягодаги намойиш митинг билан тугади. Бу митингда реакция найрангларига қарши курашда бирликни мустаҳкамлашга даъват этиб Чилининг барча хотин-қизларига мурожаат қабул қилинди.

✦ ВДР. Республикада баҳорги шоли ҳосилини йиғиштириш қизитиб юборилди. Негаки, яқин кунлар ичида ёғингарчилик мавсуми бошланади. Шу туфайли қишлоқ хўжалик кооперативлари барча техника воситалари ҳамда ишчи кучини йиғим-теримга сафарбар этмоқда. Суратда: Хатай вилоятида шоли ўриш. ВИА—ТАСС фотоси.

МУСОБАҚАДОШ ПАХТАКОРЛАР

Ҳозир азамат пахтакорлар энг масъулиятли кунларни бошидан кечиришмоқда, Ўз касбини ардоқлаб, меҳнат шижоати билан донг таратаётган ҳар бир деҳқонни дала бошида учратасиз. Улар ер тилини топиб, ҳар бир ниҳолни қалб қўри, билак кучи билан парвариш қилишмоқда. Ҳал қилувчи йилнинг баракали хирмони учун пухта замин яратишяпти.

Коммунист Бўсин Темиров бошлиқ бригада далаларини кезар эканмиз, бу ерда меҳнат камарини маҳкам боғлаб чинакамига ғайрат кўрсатаётган деҳқонларни кўриб, бахри-дилимиз очилди. Бир томонда трактор ғўза қатор ораларига ишлов бермоқда. Эгат бошида пешонасини қийиқчаси билан танғиб олган отахон сув тараяпти, ўн нафар йигит-қиз эса ғўзани чопиқ қилмоқда.

Бригадир ҳар бир ишдан кўз-қулоқ. У трактор янги ўтган эгат ораларини синчковлик билан текшириб, қониқиш ҳосил қилди шекилли, кулиб қўйди.

— Кўз тегмасин, ғўза тупларининг ривожи чакки эмас,— деди Бўсин ака.— Ҳозир бутун диққат-эътиборимизни ғўза қатор ораларини культивация қилиш, озиқлантириш ва суғоришга қаратганмиз. Бу ўринда сувчи ҳал қилувчидир. Айниқса тажрибали сувчи Худойберди аканинг иши ҳаммамизни хурсанд қилмоқда. Ерларимиз нотекис, айрим карталар тиқ қияликлардан ташкил топган. Бундай шароитда Худойберди ака бошлиқ моҳир сувчиларимиз ғайрат-шижоат кўрсатмоқдалар.

— Мақтаниш эмас-ку, сувчилик ҳамманинг ҳам қўлидан келавермайди,— гапга қўшилди Худойберди ака Суюндиқов. — Усталик, маҳорат билан иш тутиш лозим. Шундагина ниҳоллар тўйиб сув ичади. Бу ўринда ота-боболаримизнинг панд-насиҳатлари қўл келмоқда. Мана Назарали ота Ниёзовни олинг. Деҳқонларга таълим беришни эгат ораларини тўғри суғориш йўл-йўриқларини ўргатишдан бошларди, Ота беш бармоғини чўзгани ҳолда ҳар бир эгат оралиғида сув мана шундай равон оқиши керак, деб таъкидларди. У шу зайлда иш тутиб, қиялик ерлардан 90 центнер ҳосил олишга эришди, қаҳрамон бўлди. Мен сувчи дўстим Муҳаммад Аҳмедов билан ҳар бир туп ғўзани қондириб суғоришга ҳаракат қиляпман.

— Районимиздаги «Коммунизм» колхози аъзолари газетангиз орқали ғўзани суғориш соҳасидаги иш тажрибалари билан чиқишди,— гапида давом этди бригадир.— Бу мақолани агроном, сувчи ва механизаторлар билан тўпланишиб ўқиб чиқдик. Айниқса бизнинг шароитимизга тааллуқли кўп нарсани билиб олдик.

Бригадир карталарни бир-биридан ажратиб турувчи тутзордан ўтиб, 7-бригада далаларига кириб келди. Бу ерда бригада бошлиғи Тўла Бобоев деҳқонлар томонидан амалга оширилаётган дала ишларидан кўз-қулоқ бўлиб турган экан. Бу икки бригада кўп йиллардан бери беллашиб, катта ютуқларни қўлга киритишмоқда. Билишимизча, яқинда 2-бригада аъзолари мусобақадошлар даласида бўлиб, текшириш ўтказишган экан.

— Фойдали маслаҳатларингиз учун катта раҳмат, — деди Тўла ака дўстини қарши олар экан. Суғориш соҳасида кўрсатган камчиликларингизни бартараф этдик. Мана энди барча карталарда ғўза бирдек ривож топмоқда.

Икки дўст далаларни кўздан кечиришди. Механизатор ва сувчилар кучи билан амалга оширилаётган ишларни яна бир бор текшириб кўришди. Улардан мамнун бўлган Бўсин ака гап очди.

— Ҳа, ишларингиз жойида кўринади. Биз кўрсатган камчиликларни мардонавор енгибсиз, раҳмат. Ана энди бизнинг далаларга марҳамат қиласиз. Иш жараёнида қўлга киритаётган ютуқлар ва йўл қўяётган камчиликларни биргалашиб ҳал этамиз.

Иккинчи бригадада 75 гектар ер бор. Деҳқонлар самарали меҳнат қилиб, ҳар йили ҳосилдорликни ошириб боришмоқда. Юбилей йили айниқса қувончли келди. Пландаги 27 центнер ўрнига 34,5 центнердан баракали ҳосил йиғиштириб олинди. Бу йил улар ҳосилдорликни 40 центнерга олиб чиқиш учун ҳаракат қилишмоқда.

Колхозда еттита пахтачилик бригадаси мавжуд. Қўлдош Рўзиқулов, Маматали Аҳмедов бошчилик қилаётган 1 ва 6-бригадаларда, шунингдек, бошқа бригадаларда ҳам ғўзаларга ишлов бериш намунали олиб борилмоқда. Бутун диққат-эътибор юқори ҳосил учун пухта замин яратишга қаратилган. Колхоз маъмурияти ва партия ташкилоти далада ишлаётганларга катта ғамхўрлик кўрсатмоқда. Сувчи ва механизаторлар ўрталарида социалистик мусобақа ташкил этилган. Ғолиблар пул мукофоти ва қиммат-баҳо буюмлар билан тақдирланишяпти. Партия ташкилотининг секретари Раҳматилла Жумақулов актив коммунистлар билан биргаликда колхозчилар ўртасида сиёсий ва оммавий ишларни намунали олиб бормоқда.

— Беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йилида деҳқонларимиз катта мажбурият олишган, — дейди Янгийўл районидаги Назарали Ниёзов номли колхознинг раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Фозил Мадалиев. — Мавжуд 670 гектар пахта майдонидан пландаги 30 центнер ўрнига 35 центнердан ҳосил етиштирамиз, жаъми 2150 тонна «оқ олтин» етиштирилади. Бу ўринда районимиздаги Ленин номли колхоз аъзолари билан мусобақа уюштирганимиз яхши натижалар бераяпти. Вақти-вақти билан бир-биримизни текшириб турибмиз. Деҳқонларимизнинг ҳозирги долзарб кунларда олиб бораётган намунали ишлари баракали ҳосилдан дарак бермоқда.

И. ЮСУПОВ.

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

Иқтисодий Билимлар Университети

САҲИФА № 16

МЕҲНАТКАШЛАРГА ИҚТИСОДИЙ БИЛИМ БЕРИШ КОРХОНАЛАРДА, БИРЛАШМАЛАРДА, СОВХОЗ ВА КОЛХОЗЛАРДА БУТУН ИҚТИСОДИЙ ИШЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШ БИЛАН МАҲКАМ БОҒЛАБ ОЛИБ БОРИЛИШИ, ХЎЖАЛИК ЮРИТИШНИ ЮКСАК ДАРАЖАГА КЎТАРИШ, ТЎҚҚИЗИНЧИ БЕШ ЙИЛЛИК ПЛАНЛАРИНИ МУВАФФАҚИЯТЛИ БАЖАРИШГА ЁРДАМ БЕРИШИ ЛОЗИМ. ИҚТИСОДИЙ ТАЪЛИМНИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИНГ САМАРАДОРЛИГИНИ ЯНАДА ОШИРИШ УЧУН КУРАШДА МЕҲНАТКАШЛАРНИНГ ИЖОДИЙ АКТИВЛИГИНИ КУЧАЙТИРИШГА, ҲАР БИР ХОДИМНИ МЕҲНАТГА ВА СОЦИАЛИСТИК МУЛККА КОММУНИСТИК МУНОСАБАТДА БЎЛИШ РУҲИДА ТАРБИЯЛАШГА БЎЙСУНДИРИШ ЗАРУР.

КПСС Марказий Комитетининг «Меҳнаткашларга иқтисодий билим беришни яхшилаш тўғрисида» қароридан.

Қишлоқ узра оқшом қўнди. Хонадонларда, кўчаларда чироқ ёнди. Меҳнат аҳли даладан, фермадан қайта бошлади. Колхознинг 6-участкаси идораси ҳам бир зумда гавжум бўлиб кетди.

Идора хонадонларидан бири шинам безатилган. Деворда турли диаграммалар, плакатлар, хариталар, бурчакдаги столда эса адабиётлар батартиб қўйилган, стол, стулларни тўлдириб ўттиз нафар киши: бригада бошлиқлари, механизаторлар, идора ва ферма хизматчилари, пахта тайёрлаш пунктининг ходимлари ўтиришибди. Улар — участкада ташкил этилган иқтисодий ўқув мактабининг тингловчилари. Йил бошидан буён 23 машғулот бўлди. Бугун якунловчи машғулотлардан бири ўтаяпти: семинар, савол-жавоб бўлади. Пропагандист тингловчиларнинг «Иқтисодий билим асослари» курси бўйича олган билимларини синаб кўрмоқчи. Қуйидаги саҳифа шу ҳақда ҳикоя қилади.

ИҚТИСОДИЙ ЎҚУВ НИМА БЕРАДИ?

ДАВР ТАҚОЗОСИ

Ҳозирги даврда, совет халқи Коммунистик партия раҳбарлигида коммунизмнинг моддий-техника базасини бунёд этиш учун фидокорлик кўрсатиб, меҳнат қилаётган бир пайтда, кадрларнинг, кенг меҳнаткашлар оммасининг иқтисодий билимини ошириш масаласи катта аҳамият касб этмоқда. Владимир Ильич Ленин Совет ҳокимиятининг дастлабки йилларидаёқ, омманинг хат-саводини чиқаришнинг ўзи билангина кифояланиб қолмаслик керак, балки олдинга қараб бораверишн, мамлакат экономикаси, ишлаб чиқариш масалаларида меҳнаткашларнинг кенг даражада хабардор бўлишларига эришмоқ зарур, деб маслаҳат берган эди.

Бизнинг кунларимизга келиб, иқтисодий ўқувга талаб ниҳоятда ошиб кетди. Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг тарихий XXIV съездида ҳамда партия Марказий Комитетининг «Меҳнаткашларга иқтисодий таълим беришни яхшилаш тўғрисида»ги қарорида кенг омманинг иқтисодий тайёргарлигини ошириш масаласи янгича таҳлитда қўйилди.

Хўжаликни юритишнинг янги шароитида ишлаб чиқаришни ташкил этишни ва иқтисодий рағбатлантиришни такомиллаштириш, шунингдек одамлар психологиясида принципиал ўзгаришлар ясашга эришишдан иборат ниҳоятда муҳим вазифалар илгари сурилди. Марказий Комитетнинг мазкур қарорида таъкидлаб ўтилганидек, **иқтисодий тайёргарлик хўжалик юритишнинг илмий даражасини оширишнинг, ишлаб чиқаришни бошқаришда, КПСС XXIV съезди белгилаб берган халқ хўжалигини ривожлантириш программасини амалга оширишда меҳнаткашларнинг ташаббуси ва активлигини ўстиришнинг муҳим шарти бўлиб қолмоқда.**

Иқтисодий билим ҳар бир ишчи, колхозчи, мутахассисга ишлаб чиқариш коллективидаги ўз ўрнини аниқ билиб олишига ёрдам беради, Совет кишисининг ажойиб фазилатларидан бири — бутун мамлакатимиздаги ишларнинг аҳволи учун масъулият ҳиссини мустаҳкамлайди.

Меҳнаткашлар ўртасида иқтисодий проблемаларга бўлган қизиқиш тобора ўсиб бораётганлиги тасодифий ҳол эмас. Буни биргина Юқори Чирчиқ райони мисолида ҳам яққол тасаввур қилиш мумкин. **Якунланаётган ўқув йилида иқтисодий билимларни район бўйича 9 мингдан ортиқ киши ўрганди. Жумладан, партия ва комсомол маорифи системасида 2250га яқин, оммавий формада эса 6750 дан зиёд тингловчи иқтисодий таълим олди.** «Сиёсий иқтисод», «Иқтисодий билим асослари», «Экономика асослари ва ишлаб чиқаришни бошқариш», «Ҳозирги босқичда КПСС нинг иқтисодий сиёсати», иқтисодий назария масалаларига доир ўқув программалари ўрганилди. Шу тариқа районда иқтисодий умумтаълим системаси қарор топди.

Биз ҳикоя қилаётган иқтисодий ўқувга 26-мактаб ўқитувчиси Назир Мирзақулов пропагандистлик қилади. Назир ака чорак асрдан буён сиёсий тўгаракларга раҳбарлик қилиб, бу соҳада катта тажриба тўплаган. Мана бу йил колхоз партия комитети унга янги вазифа — иқтисодий мактабга бошчилик қилишни топширди. Ўртоқ Н. Мирзақулов бу ишни ҳам яхши уддалади. Унинг сурати райкомдаги стенддан — энг яхши пропагандистлар қаторидан ўрин олди.

Пропагандист йўқлама қилиб бўлгач, бугунги машғулот семинар, яъни ўтилган темалардан айримларини такрорлашдан иборатлигини таъкидларкан, ўртага **«Иқтисодий билим олишнинг аҳамияти нимада?»** деган савол ташлади. **Ферма зоотехниги, тингловчи Қўзибой Мирзабоев** бу саволга тўлақонли жавоб берди.

— Ҳарбир кадрнинг: ишчи ва колхозчининг, зиёли ва раҳбар ходимнинг иқтисодий билимдон бўлишини ҳозирги ҳаётнинг ўзи — коммунистик қурилишнинг улуғвор вазифалари тақозо этиб турибди, — деди у. — Партия ва ҳукуматимиз мамлакат экономикасини жадал суръатлар билан ривожлантириш, халқнинг турмуш фаровонлигини тўхтовсиз ўстиришга қаратилган улкан бунёдкорлик режаларини белгиламоқдалар. Шундай экан, ҳар бир киши хўжалик масалаларида партия ва давлат томонидан қабул қилинаётган қарорларнинг моҳиятини тўғри ва чуқур тушуниб олиши, бу қарорларни ишнинг кўзини билиб, ижодий ташаббус кўрсатиб амалга оширмоғи учун экономикани ўрганиши шарт. Айтайлик, колхоз бригадири ёки звено бошлиғи ўз хўжалигининг, ўз иш участкасининг экономикасини яхши билмаса, унинг аҳволини таҳлил эта олмаса, ҳисоб-китобни тўғри олиб бормаса, у ҳолда ишлаб чиқариш резервларини топа олмайди, коллективни меҳнат жасоратига сафарбар қила билмайди, демак, у нўноқ раҳбар бўлиб қолади.

Меҳнаткашларни иқтисодий тарбиялаш, коммунистик партиянинг ғоявий-тарбиявий ишида биринчи даражали аҳамиятга молик. Партия бу ишни совет кишиларини марксча-ленинча, коммунистик руҳда тарбиялашнинг муҳим таркибий қисми деб билади.

Иқтисодий тарбия — кўп қиррали процессдир. Меҳнаткашларни иқтисодий тарбиялаш соҳасидаги энг муҳим вазифалар орасида қуйидагиларни алоҳида қилиб кўрсатиш мумкин:

Биринчидан, **меҳнатга коммунистик муносабатни** тарбиялаш, Совет ҳокимияти энди бунёд бўлган кезларидаёқ В. И. Ленин коммунистчасига ишлашга ўрганиш вазифасини қўйган эди. Асрлар давомида эрксиз меҳнат қилиб келингандан кейин, деб ёзган эди у, биринчи марта ўзинг учун, ўз жамиятинг учун онгли ва ижодий меҳнат қилиш имконияти юзага келмоқда.

Меҳнатга коммунистик муносабатда бўлиш — ўзинг ҳам жуда яхши ишлашинг ва шу билан бирга коллектив ҳақида жон куйдиришинг, барча янги нарсаларга ўрганишинг ва ўз тажрибангни ўртоқларингга ҳам ўргатишинг, жамият бойлигини эҳтиёт қилишинг ва кўпайтиришинг керак, деган гапдир.

Ҳар бир ишчи ва колхозчининг, хизматчи ва мутахассиснинг ўз иш ўрнида самарали меҳнат қилишига, меҳнатга ва ижтимоий мулкка коммунистча муносабатда бўлишига эришиш, иқтисодий тарбиялашнинг энг муҳим вазифаларидан биридир.

Иккинчидан, иқтисодий тарбиялаш барча меҳнаткашларни ўз корхонаси, экономикасини билиш билан қуроллантириши, уларнинг **ишлаб чиқаришни бошқаришда фаол қатнашишига** ёрдам бериши лозим.

Социалистик тузум меҳнат аҳлининг ишлаб чиқариш процессидаги аҳволини тубдан ўзгартириб юборди. Буржуа тузумида, деган эди В. И. Ленин, иш билан хўжайинлар шуғулланишарди, бизда бўлса хўжалик иши — бизнинг умумий ишимиздир.

Социалистик тузумнинг ажойиб хусусиятларидан бири шундаки, ҳатто оддий онгли меҳнаткаш ҳам ўз иш ўрни доираси билан, ўз иш ҳақи манфаатлари билан чекланиб қолмайди. У бутун корхонанинг яхши ишлашидан ғоят манфаатдордир, имкони борича корхона хўжалик фаолиятининг такомиллашувига ҳисса қўшиб туради.

Иқтисодий тарбия қимматли коллективизм туйғусини, ҳар бир меҳнатчининг ўз корхонаси иши учун жон куйдириши ва масъулият ҳис этиш туйғусини ривожлантириши керак.

Учинчидан, иқтисодий тарбиянинг вазифаси барча меҳнаткашларда **ўз мамлакатининг хўжайини туйғусини** мустаҳкамлашдан иборат. Барча меҳнаткашлар Коммунистик партия ва совет давлатининг иқтисодий сиёсатини билишлари ва тушунишлари, бу сиёсатни ўз жонажон ишлари деб қабул қилишлари, уни турмушга ошириш учун фаол курашчилари зарур.

Иқтисодий тарбиянинг катта сиёсий аҳамияти ҳам бор. У коммунистик партия ва Совет давлатининг ички ҳамда ташқи сиёсатига тўғри баҳо беришга ўргатади.

Иқтисодий билим ҳар бир коллектив олдида турган вазифаларни аниқ тушуниб олиш ва бу вазифаларни адо этишнинг йўл-йўриқларини кўрсатиб беради. Мана, ўз фермамиздан мисол. **Беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йилида биз ҳар юз бош сигирдан 85 тадан бузоқ, ҳар юз совлиқдан 125 тадан қўзи, ҳар бир сигирдан 4000 килограммдан сут соғиб олишга, давлатга сотиладиган қорамолнинг ўртача тирик вазнини 400 килограммга етказишга сўз берганмиз.** Демак, бу — фермамиз коллективининг шу йили бажариши лозим бўлган вазифаси. Уни адо этиш учун қандай омилларга таяниш керак? Иқтисодий мактабимизда ўтилган машғулотларда мана шу омилларни билиб олдик. Бу омиллар — иш вақтидан унумли фойдаланиб, меҳнат унумдорлигини ошириш, озуқа базасини мустаҳкамлаш, чорва қаровини яхшилаш, фермаларда меҳнатни тўғри ташкил этиш ва ишлаб чиқариш маданиятини юксалтириш, мавжуд техника ва механизмлардан оқилона фойдаланиш, фан-техника ютуқларини изчиллик билан қўллаш, ходимларнинг малакасини тинмай ошириб бориш ва бошқалардир.

Унинг сўзларини **участка комсомол ташкилотининг секретари, тингловчи Ҳолдор Қуттибоев** тўлдирди. У таъкидлаб ўтдики, тингловчилар «Иқтисодий билим асослари» курсини ўрганиш жараёнида ўз участкаларида ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш, зиммага олинган социалистик мажбуриятларнинг қандай бажарилаётганини таҳлил эта билиш, меҳнат ва материал харажатларини камайтириш йўлларини билиб олдилар. Иқтисодий ўқув уларнинг меҳнат ва ижтимоий активлигини оширди.

ТАРАҚҚИЁТ ВА ФАРОВОНЛИК ПРОГРАММАСИ

«Тўққизинчи беш йилликнинг асосий иқтисодий вазифалари» темасини тингловчилар атрофлича тушуниб олганликлари маълум бўлди. **16-бригада бошлиғининг ёрдамчиси Анорқул Усмонов** бундай деди:

— Тўққизинчи беш йилликнинг асосий иқтисодий вазифалари ўртоқ Л. И. Брежневнинг партия XXIV съездида қилган ҳисобот докладида ҳамда съезднинг янги беш йиллик план юзасидан Директиваларида аниқ-равшан белгилаб берилган. Бу вазифалар:

биринчидан, меҳнаткашларнинг турмуш даражасини анча юксалтириш;

иккинчидан, ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш учун барча иқтисодий ва социал ресурслардан, аввало фан-техника революциясининг энг янги ютуқларидан тўла фойдаланиш;

учинчидан, халқ хўжалигига планли раҳбарлик қилиш ва уни бошқаришни тинмай такомиллаштириб боришдан иборат.

Халқ фаровонлигини ўстириш — партия иқтисодий сиёсатининг олий мақсадидир. Шунинг учун ҳам Директиваларда: **«Беш йилликнинг асосий вазифаси — социалистик ишлаб чиқаришни юксак суръатлар билан ривожлантириш, унинг самарадорлигини ошириш, фан-техникани тараққий эттириш ва меҳнат унумдорлигини ўстиришни жадаллаштириш негизида халқ турмушининг моддий ва маданий даражасини анча юксалтиришни таъминлашдан иборатдир,** — деб ёзиб қўйилган.

Бу беш йилликда мамлакатнинг миллий даромади 37—40 процент кўпаяди, меҳнаткашларнинг реал даромадлари эса аҳоли жон бошига ҳисоблаганда тахминан 30 процент ўсади. Ишчилар ва хизматчиларнинг иш ҳақи ўртача 20—22 процент, колхозларнинг ижтимоий хўжалигида колхозчилар меҳнатига тўланаётган ҳақ ўрта ҳисобда 30—35 процент ошади.

Директиваларда **саноат маҳсулоти ишлаб чиқаришни 42—46 процент кўпайтириш** белгиланган. Саноат ишлаб чиқаришида пропорциялар истеъмол буюмлари ишлаб чиқариш фойдасига ўзгаради. Еттинчи беш йилликда «А» группаси «Б» группасининг ўсиш суръатларидан анча олдин бўлган, саккизинчи беш йилликда уларнинг ўсиш суръатлари деярли бараварлашди, тўққизинчи беш йилликда эса жамғарилган ишлаб чиқариш потенциали ҳатто «Б» группасининг бир қадар илдамроқ боришига ҳам имконият яратадики, бу меҳнаткашларнинг ўсиб бораётган эҳтиёжларини тағин ҳам тўлароқ ва яхшироқ таъминлаш имкониятини беради. Истеъмол буюмларининг миқдори, ассортименти ва сифати ошади.

Мамлакатимизда тўққизинчи беш йилликда капитал қурилиш жуда кенг қулоч ёймоқда. Транспорт ва алоқа ходимлари олдига катта вазифалар қўйилган.

Шуни ҳам айтиш керакки, халқ фаровонлигининг ўсишига социалистик ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш йўли билангина эришиш мумкин. **Бунинг учун эса халқ хўжалигини интенсив ривожлантириш талаб этилади. Яъни, меҳнат, моддий ва молиявий чиқимларнинг ҳар бир бирлиги ҳисобига ишлаб чиқариш ҳажмини ва миллий даромадни анча кўпайтиришга эришиш керак бўлади. Ижтимоий меҳнат унумдорлигининг ўсиши ҳам мана шунинг ўзгинасидир.**

Бу беш йилликда даромадни ўстиришнинг камида 80 процентига, саноат маҳсулотини кўпайтиришнинг 87—90 процентига, қурилиш-монтаж ишларини ўстиришнинг 95 процентига, темир йўл транспортида юк ташиш ҳажмини кўпайтиришнинг ҳаммасига меҳнат унумдорлиги ҳисобига эришилиши лозим. Қишлоқ хўжалик маҳсулотини белгиланган миқдорда кўпайтириш батамом меҳнат унумдорлигини ошириш ҳисобига таъминланиши керак.

Тингловчи мамлакат қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг кенг, комплекс программасига алоҳида тўхтаб ўтди. XXIV съезд Директиваларида халқ хўжалигининг ана шу етакчи тармоқларидан бирида маҳсулот етиштиришни кўпайтириш соҳасида белгилаб берилган вазифаларни таъкидлади.

Тўққизинчи беш йилликда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари ишлаб чиқаришнинг ўртача йиллик ҳажмини бундан олдинги беш йилликдагига нисбатан 20—22 процент ёки 16—18 миллиард сўмлик кўпайтириш лозим бўлади.

— **1975 йилга бориб мамлакатимизда пахта етиштириш 7,2 миллион тоннага, шу жумладан Ўзбекистонда 5,2 миллион тоннага етказилиши керак,** — деб таъкидлайди у. — **Тўққизинчи беш йилликда мамлакат миқёсида ҳар йили ўртача 195 миллион тонна дон, 14 миллион тоннадан ортиқроқ гўшт, 92 миллион тонна сут етиштириб берилади.**

Колхозимиз олдида ҳам қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш соҳасида катта вазифалар турибди. Бу йил хўжалигимиз бўйича пахта ҳосилдорлигини 26 центнерга етказиш, жами 4920 тонна ҳосил олиш, каноп ҳосилдорлигини 136,8 центнерга етказиш, жами 19240 тонна ҳосил олиш планлаштирилган. Колхозчиларимиз ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, пахта ҳосилдорлигини 33 центнерга, каноп ҳосилдорлигини 184,4 центнерга етказишга сўз берганлар. Шундай қилиб, беш йилликнинг ҳал қилувчи учинчи йилида Ватанга 5550 тонна пахта, 25920 тонна каноп етказиб берамиз.

20-бригада бошлиғи Тожибой Исматуллаев унинг жавобини тўлдирди.

— Ижтимоий меҳнат унумдорлигини оширишга биринчи даражали аҳамият берилаётган экан, бу бежиз эмас, — деди у. — Томчилардан ирмоқлар, ундан эса дарёлар туғилади. Агар ҳар бир бригада ёки звено яхши ишлаб, белгиланган нормани ортиғи билан бажарса, давлатимиз шунча қудратли, халқимиз турмуши фаровон бўлади. Мана, оддий мисол: иш вақтидан фойдаланишни олайлик. Агар бригададаги 40 киши ишга бир соат кечикиб чиқса, 40 соат йўқотилади. Демак, шу куни меҳнат унуми одатдагидан паст бўлади. Бордию, ишга вақтида чиқилса, кун бўйи баракали меҳнат қилинса, анча иш бажариб қўйиш мумкин. Шунинг учун ҳам биз бригадамизда иш вақтидан, ўз ихтиёримиздаги техникадан мумкин қадар унумли фойдаланишга ҳаракат қиламиз. Кундалик норманинг бажарилиши йиллик планнинг, социалистик мажбуриятнинг бажарилиши деган гап.

У ўз бригадасининг иқтисодий кўрсаткичларини шарҳлаб берди. Бу бригадада пахта ва каноп етиштирилади. План ҳамиша орттириб бажарилмоқда. Ўтган йили бригаданинг ҳар бир аъзоси ўртача 1600 сўмдан даромад қилди. Бу йил 77 гектар ернинг ҳар гектаридан пландаги 28 центнер ўрнига 35,4 центнердан, жаъми 272,5 тонна пахта, 82 гектар майдоннинг ҳар гектаридан пландаги 148 центнер ўрнига 197 центнердан, жаъми 1615,4 тонна каноп ҳосили йиғиб олинади. Бригада шу икки хил экиндан 225 минг сўмлик даромад олади. Демак, колхозчиларнинг жон бошига қиладиган даромади ҳам бу йил анча ортади.

«Беш йилликнинг дастлабки икки йили якунлари ва 1973 йилдаги вазифалар» темаси бўйича сўзга чиққан **бригада бошлиқларидан Одил Икромов ва Мурод Ойнақулов** ўртоқлар беш йиллик топшириқлари муваффақиятли бажарилаётганлигини конкрет мисоллар билан таъкидлаб ўтдилар, ўз бригадаларининг дастлабки икки йиллик кўрсаткичларини таҳлил қилиб бердилар. Бригада бошлиғи **Муса Турсунбоев** эса 1973 йилда ўз бригадасида бажарилиши лозим бўлган ишларга тўхталди. Ишлаб чиқариш планлари ва социалистик мажбуриятларни бажариш имконини берадиган резервларни тилга олди.

ЧИНИҚИШ МАКТАБИ

Семинар якунида сўз олган **участка партия ташкилотининг секретари Турдиали Тулисбоев** иқтисодий ўқувнинг аҳамияти, машғулотларда олинган билимлар участка деҳқонлари, чорвадорлари олдида турган қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришдан иборат вазифаларни муваффақиятли ҳал этишга ёрдам бераётганлигини алоҳида таъкидлаб ўтди.

Бу йил участка бўйича 617 гектар ерда пахта, 474 гектар ерда каноп, шунингдек, маккажўхори, картошка, пиёз, беда сингари қишлоқ хўжалик экинлари етиштирилмоқда. Деҳқонлар пахта ҳосилдорлигини 30,1 центнерга, каноп ҳосилдорлигини 204,8 центнерга, дони олинадиган маккажўхори ҳосилдорлигини 50 центнерга, картошка ҳосилдорлигини 150 центнерга, кўп йиллик бедадан олинадиган ҳосилни 120 центнерга етказиш мажбуриятини олиб, шу кеча-кундузда баракали меҳнат қилмоқдалар.

— Бу юксак мажбуриятни шараф билан бажармоқ учун ҳамма имкониятларга эгамиз, — деди партия ташкилотининг секретари. — Бизда ишчи кучи етарли, зарур техника, минерал ўғитлар олиб турибмиз. Ҳамма гап иқтисодий мактабда олинган билимларни турмушга усталик билан тадбиқ эта билишимизга, унумли меҳнат қилишимизга боғлиқ. Хўш, мажбуриятларимизни бажаришимиз учун қандай резервларимиз бор? Биз бу йил 150 гектар ерга вилтга чидамли «Тошкент-3» навли чигит экканмиз. Бошқа хўжаликларнинг тажрибалари шуни кўрсатиб турибдики, бу навли пахта юқори ҳосил беради, касалликларга чидамли бўлади. Агар биз минерал ўғитлардан, ихтиёримиздаги техникадан унумли фойдалансак, қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини ошириш соҳасида олдимизга қўйилган катта вазифани шараф билан уддалаймиз.

У иқтисодий билим асосларини ўрганаётган коммунист ва комсомол аъзоларининг сиёсий активлиги, меҳнат кўтаринкилиги ўсиб бораётганлигини кўрсатиб ўтди. Ҳозирги вақтда участкада 45 агитатор, 3 сиёсий ахборотчи, 57 сиёсий ташкилотчи меҳнаткашлар ўртасида оммавий-сиёсий ва тарбиявий-тушунтириш ишларини олиб бормоқда, меҳнаткашларни беш йилликнинг учинчи йили топшириқларини муваффақиятли бажаришга руҳлантирмоқда.

Бу ўқув йилида «Иқтисодий билим асослари»ни ўрганиш мактабида машғулотлар мунтазам ўтиб турди, тингловчиларнинг давомати яхши бўлди, уларнинг экономикани ўрганишга ҳаваси ортди. Курсда партиянинг иқтисодий сиёсатини, жамият иқтисодий тараққиётининг қонуниятларини, хўжалик юритишнинг, экономиканинг ва ишлаб чиқаришни ташкил этишнинг ленинча принципларини ва методларини ўрганишга катта аҳамият берилди. Ўтилган машғулотларда олинган назарий билимларни амалий фаолият билан боғлаш, ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш масалалари асосий ўрин эгаллади. Тингловчиларга амалий топшириқлар бериб борилди. Улар ўзлари ишлаб турган участкадаги иш аҳволини таҳлил этиш, ишлаб чиқариш резервларини аниқлаш, меҳнат унумдорлигини ошириш йўлларини изладилар, кўникмалар ҳосил қилдилар.

Иқтисодий ўқувдан кутилган мақсад ҳам ана шундадир.

Ўртоқ Л. И. Брежнев партия XXIV съездида таъкидлаб ўтганидек:

«Иқтисодий программамиз кенг кўламдаги партиявий-ташкилий, сиёсий ва ғоявий-тарбиявий иш билан, социалистик тузум заминидаги курашчи, меҳнатчи, бунёдкорга хос ажойиб фазилатлар соҳиби бўлмиш совет кишисидаги улкан кучларни тўла-тўкис ҳаракатга келтиришга қодир бўлган ишлар билан мустаҳкамланиши лозим».

Т. МИРҲОДИЕВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири. Юқори Чирчиқ райони, «Правда» колхози.

ИСТЕЪДОДЛИ ПРОПАГАНДИСТ

Сиёсий ўқувда ҳам, иқтисодий ўқувда ҳам пропагандист асосий фигура ҳисобланади. Ўқувнинг муваффақияти кўп жиҳатдан пропагандистнинг билими, тажрибаси ва маҳоратига боғлиқ. Чунки пропагандист омма орасига билим ёядиган оддий маърифатчи эмас, балки партия жангчисидир. У ўз билимини тингловчиларга ўргатибгина қолмайди, партия қўйган мақсадга эришиш йўлида актив қатнашади, оммани ҳам ана шу мақсад сари етаклайди, уларга таъсир ўтказади. Владимир Ильич Ленин пропагандист ва агитаторлар иқтисодий қурилиш соҳасида ишчи ва деҳқонларнинг давлат раҳбарларидир деган эди.

Ҳозирги кунда пропагандист олдига қўйилаётган талаб айниқса ошиб кетди. Пропагандист тингловчиларга партия назарияси ва сиёсатини, тўққизинчи беш йиллик вазифаларини, план топшириқларини чуқур тушунтириши, уларнинг куч-ғайрати, билими ва тажрибасини меҳнат унумдорлигини, ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга сафарбар этиши зарур.

Республика энергетика ва электрлаштириш министрлигида ташкил этилган иқтисодий мактаблардан бирига моҳир пропагандист ўртоқ Б. Шабанов раҳбарлик қилади. Унинг пропагандистлик соҳасидаги кўп йиллик тажрибаси ўқувнинг янги формаси — иқтисодий таълимда жуда қўл келди. Б. Шабанов машғулотларга пухта тайёргарлик кўради. Тингловчиларга бирор темани тушунтиришдан олдин ўзи кутубхонага бориб, жуда кўп адабиётлар ўқийди, газета ва журналларнинг охирги сонларини кўздан кечиради, КПСС тарихи, фалсафа ва сиёсий иқтисод фанларига оид илмий ишлар, тадқиқотлар билан ҳам танишади.

Яқинда москвалик пропагандистлар ажойиб ташаббус бошлаб, «Пропагандистнинг билими, ғоявий эътиқоди, ташкилотчилик истеъдоди беш йилликка хизмат қилсин!», — деган шиорни ўртага ташладилар. Ўртоқ Шабанов бу ташаббусга областимизда биринчилар қатори қўшилди. Куни-кеча у бошчилик қилаётган иқтисодий мактабда якунловчи машғулот бўлиб ўтди. Машғулот тингловчилар иқтисодий билимларни чуқур ўзлаштириб бораётганликларини назарияни амалиёт билан боғлашга кўникаётганликларини кўрсатди.

Суратда: моҳир пропагандист ўртоқ Б. Шабанов.

М. Нуриддинов фотоси.

ДЎСТЛИК АЛОҚАЛАРИ МУСТАҲКАМЛАНМОҚДА

Ўзбекистон меҳнаткашларининг Болгария Халқ Республикаси билан дўстлик алоқалари, иқтисодий ва маданий ҳамкорлиги йил сайин ривожланиб бормоқда. Бу ишга мана бир неча йилдирки, совет-болгар дўстлик жамияти Ўзбекистон бўлими, унинг область ва шаҳар тармоқлари ҳам маълум ҳисса қўшиб келмоқдалар. Ҳозир бўлимда 72 аъзо бор.

Куни кеча В. И. Ленин Марказий музейи Тошкент филиалининг катта кино залини пойтахт ва Тошкент области жамоатчилиги, йирик корхона, колхоз ва совхоз вакиллари тўлдиришди. Бу ерда совет-болгар дўстлик жамияти республика ва Тошкент области бўлимларининг кенгайтирилган йиғилиши бўлиб ўтди. Уни чет эллар билан дўстлик ва маданий алоқалар боғлаш Ўзбекистон жамиятининг раиси, тарих фанлари доктори Х. С. Шукурова қисқача кириш нутқи билан очди. Совет-болгар дўстлик жамияти Ўзбекистон бўлимининг раиси, В. И. Ленин Марказий музейи Тошкент филиали директори Х. Р. Мусахонова бўлим олиб бораётган катта ишлар тўғрисида доклад қилди.

Йиғилишда Совет Иттифоқи ва Болгария ўртасидаги бузилмас дўстликнинг ривожланишига катта ҳисса қўшиб келаётган совет-болгар дўстлик жамияти Ўзбекистон республика бўлими раиси Х. Р. Мусахонова, совет-болгар дўстлик жамияти Тошкент область бўлими раиси, Ўзбекистон КП Тошкент область бўлим мудири Ш. Н. Тошпўлатов ва дўстлик жамиятининг энг актив аъзоларига махсус Ёрлиқлар топширилди.

Республика ва Тошкент области бўлими коллективи аъзоларининг актив ходимларидан ўттиз киши шу йили 30 август куни пойтахтимизда очиладиган чет эллар билан дўстлик ва маданий алоқалар Ўзбекистон жамиятининг III Республика конференциясига делегат қилиб сайланди.

С. САИДҚОСИМОВ,
Совет-болгар дўстлик жамияти Ўзбекистон бўлимининг масъул секретари.

ЎҚУВ КАБИНЕТЛАРИ

Пойтахтимизнинг С. Раҳимов районидаги 224-мактабда тил-адабиёт ўқитиш кабинети системасига ўтказилган. Талабалар сонининг ошгани сабабли кабинетлар сони учтага етказилиб, улар турли ўқув ва кўргазмали қуроллар, техник воситалар билан жиҳозланди. Ўқувчиларга бу қулай кабинетларда пухта билим берилади.

Р. ТИЛЛАЕВ.

ОНА ВАТАН БЎЙЛАБ

▲ ЭСТОНИЯ ССР. Курорт шаҳри Пярнуда яқинда ажойиб никоҳ тантанаси бўлиб ўтди. Пярну колхозлараро қурилиш конторасиишчиси Лийви Арукасе шаҳар савдо бошқармаси ходими Пеэтер Велмага турмушга чиқди. Келин-куёв камалак отишда моҳир спортчилар ҳисобланишгани учун тўй тантаналари олдидан ўзаро мерганликда «куч» синашдилар. Суратда: янги оила бекаси ўз маҳоратини намойиш этмоқда.

А. РАНДМЕР, фотоси

▲ ЯРОСЛАВЛЬ. Шаҳардаги мотор заводи маданият Саройида ташкил этилган «Волжанка» халқ рақс ансамбли репертуари бой ва рангбарангдир. Ҳаваскорлар коллективи Москва, Ленинград, Рига ва бошқа шаҳарларда кенг программада концерт бериб томошабинлар олқишига сазовор бўлди. Шунингдек, «Волжанка» ансамбли санъаткорларининг чиқишлари Финляндия, Словакия шаҳарлари, Руминияда ҳам катта шуҳрат қозонди. Суратда: ҳаваскорлар саҳнада.

Б. САРАНЦЕВ фотоси.

▲ ТОЛЬЯТТИ. Волга автомобиль заводи қудрати йил сайин ортиб бормоқда. Қўшимча қувватлар, янги линиялар бунёд этилмоқда. Бош конвейернинг учинчи тармоғидан эса бирин-кетин бежирим ВАЗ-2103 машиналари ҳаётга йўлланма олмоқда.

А. БРЯНОВ фотоси
ТАСС фотохроникаси.

ПИОНЕР ЁЗИ СОЗ ЎТМОҚДА

МАКТАБ ўқувчилари ёзги каникулни соя-салқин жойларда ўтказмоқдалар. Область халқ маорифи бўлими ўқувчиларнинг яхши дам олишлари учун барча имкониятларни яратиб бермоқдалар. Бу йил 36 та пионерлар лагери ишга туширилди. Буларда ёз бўйи 15 минг бола дам олади.

Чирчиқ, Бекобод, Олмалиқ, Янгийўл ва бошқа жойларда шаҳар пионер лагерлари ташкил этилмоқда. Ҳозир шулардан 160 таси болаларни кутмоқда. 1 июлгача яна 25 та пионер лагери бевосита шаҳарларда ишга туширилади.

Район халқ маорифи бўлимлари ҳам колхозлараро пионер лагерлари ташкил этмоқда. Бу йил колхозларнинг соя-салқин жойларида, совхоз боғларида ва мактабларда 110 дан ортиқ колхозлараро пионер лагерлари иш бошлайди.

Қўшимча яна 500 дан ортиқ соғломлаштириш майдончалари ва махсус спорт лагерлари ҳам очиш мўлжалланмоқда. Оққўрғон районидаги Мустафо Чачи номли пионер лагери, Калинин районидаги Собир Раҳимов номли колхоздаги «Спутник» пионерлар лагери бу йил янгидан ташкил этилди.

ТИЛЛАРДА ДОСТОН БЎЛГАН КОМАНДА

✦ ЧАРМ ТЎП МЎЪЖИЗАКОРЛАРИНИНГ САФАРИ ✦ ИТАЛИЯЛИКЛАР ЖАҲОН ЧЕМПИОНЛАРИДАН ҒОЛИБ КЕЛИШДИ ✦ ЯНГИ ЎЙИНЧИЛАР БИЛАН ВЕТЕРАНЛАР УМУМИЙ ТИЛ ТОПИШГА УРИНМОҚДАЛАР ✦ ЛУЖНИКИДАГИ УЧРАШУВ ОЛДИДАН

БРАЗИЛИЯНИНГ терма футбол командасини ишқибозлар ғоят яхши билишади. 1970 йилнинг июнь ойида Мексика майдонларида йўл-йўл кўк-сариқ футбол майкаси кийиб ўйнаган футболчиларнинг ғалабаси тўғрисидаги хотиралар худди кечагидай эсда турибди. Бунинг устига ана шу эсдаликларнинг ёнига ҳаддан ташқари кўп миш-мишлар ва овозалар қўшилиб кетди. Пеленинг Бразилия терма командасидан кетиши тўғрисида кўпдан-кўп мамлакатларнинг газеталарида бекорчихўжаларга мўлжаллаб ёзилган батафсил хабарлар босилиб чиқди.

Бразилияликлар сўнгги йилларда сурункасига ўттиз беш марта турли рақиблар билан учрашиб, майдондан бирор марта ҳам мағлубиятга учрамасдан чиқиб кетган эдилар. Лекин улар ўттиз олтинчи марта рақиб билан учрашганида «қоқилдилар». Жаҳон чемпиони бўлган команда 9 июнда жаҳоннинг вице-чемпиони бўлган Италия терма командасига 0:2 ҳисобида ютқазиб қўйди. Жаҳон биринчилигидан кейин «сояда» қолиб кетган Италия командаси бирданига бутун гўзаллиги билан яркираб кўзга ташланди. Бундан аввалги «ҳафагарчилик»лари учун ўч олиш мақсадида ўйинчиларнинг интилиши таъсир қилдими ёки Апеннин ярим оролида футболнинг 75 йиллигини муносиб нишонлаб ўтиш хоҳиши таъсир қилдими, ҳар қалай, бундай ғалабанинг сабабини изоҳлаш анча амри маҳол.

Лекин шарҳчилар ғолибларга қойил қолиш билан бирга асосий эътиборни мағлубиятга учраган командага қаратмоқдалар. Ахир, жаҳон чемпионлари Европа қитъасига аҳён-аҳёндагина келиб туришадиган меҳмон-да.

Мексика чемпионати вақтида терма команданинг тизгинини қўлида ушлаб турган тренер Марио Загало яна тўрт йил мобайнида шу лавозимда қолганидан кейин команда составини янгилашга мажбур бўлган эди. Ветеранлардан баъзи бирлари — Карлос Альберто, Герсон ўзларининг жанговар сифатларини йўқотиб қўйишди, бошқалари, масалан, Тостао эса майиблигини давомлоқда. Энг муҳими шуки, ёш ўйинчиларга Европанинг кучли командалари билан ўзгаларнинг майдонларида учрашиш имкониятини бериш керак.

Тўққиз жойда футбол ўйнаш мўлжалланган бу сафар Жазоирдан бошланганлиги тасодиф эмас. Ахир, Германия Федератив Республикасининг терма командаси сингари кучли команда биринчи рақиб бўлиб қолған тақдирда, ғоят таъсирчан Латин Америкалик футболчиларнинг кейинги ўйинларда завқ билан ўйнашларига кафил бўлиш ниҳоят амри маҳол бўлур эди. Ахир, эришилган муваффақиятлардан қаноатлантириб юборадиган, аксинча устма-уст мағлубиятга учралгандан кейин футбол командасининг руҳини ғоят тушириб юборадиган куч йўқ. Дарвоқе, Германия Федератив Республикасининг терма командасидан Бразилия футболчиларининг мағлубиятга учраш эҳтимоли тўғрисидаги фикр менинг шахсий тахминим холос...

3 июнда Жазоир командаси билан бўлган ўйин чемпионлар учун осонгина ҳал бўлди қолди. Мезбонлар майдонда 4+3+3 усулини танлаб олдилар. Команданинг тренери Амара эса ўз қўл остидаги ўйинчиларга мудофаада хусусан эҳтиёт бўлиш керак деб тайинлади. Шунга қарамасдан Жазоир терма командасининг дарвозасига иккита тўп киритилдики, бу ҳам... ўзига хос муваффақият деб қабул қилинди. Маҳаллий журналистлар келган машҳур меҳмонларнинг «ажойиб ўйини»ни таъкидлаш билан бирга уларнинг ватандошлари айрим вақтларда «чемпионларнинг ўзлари билан «баб-баравар ҳаракат қилганликларига пича ҳайрон қолганликларини ёзишди.

Бразилия терма командасининг ана шу учрашувида Ренато, Зе Мариа, Чикиньо, Пиацца, Марко Антонио, Клодоальдо, Ривелино, Пауло Цезар, Валдомиро, Левинья ва Эду ўйнадилар. Эҳтиёткор Загало сафар вақтида ҳатто бир қанча мағлубиятни ҳам «режалаб қўйганлиги», ёшларни майдонда синаб кўришга уринаётганлиги тўғрисида гап орасида қистириб ўтган эди.

6 июнда Тунис командаси билан бўлган ўйинда бразилияликлар деярли ҳеч қандай қаршиликка учрамасдан 4:1 ҳисоби билан ғолиб чиқдилар. Орадан уч кун ўтгач, улар Италия терма командаси билан учрашдилар.

Италияликлар билан бўлган ўйин вақтида Загало бир қанча ўйинчиларни алмаштирди (бундан аввал ана шу терма командалар олти марта учрашганида европаликлар тўрт бор ғолиб чиққан эдилар). Римда майдонга: Леао, Зе Мариа, Луис Перейра, Пиацца, Марко Антонио, Пауло Цезар, Клодоальдо, Ривелино, Жаирзиньо, Левинья (Дарио унинг ўрнига тушди) ва Эду майдонга чиқдилар.

Бразилияликлар учрашувнинг дастлабки ўн дақиқаси мобайнида тўпни маҳорат билан эгаллаш юксак техникасини намойиш қилиб кўрсатдилар, жонглёрларга ўхшаб ўйнадилар, коптокни майдон марказидан бир-бирларига ошириб турдилар ва... ўз дарбозаларига тўп ўтказиб юбордилар.

Бразилия терма командасининг ҳозирги ўйинчиларидан ҳар бири яккама-якка ўйнаганида ғоят кучли, лекин уларнинг ҳаммаси бир-бирларини тушунадиган тил топиб олишган деб бўлмайди.

Бразилиялик ҳозирги футболчиларнинг ўйин интизоми ҳам жуда юқори, деб бўлмайди. Масалан, Римда кўрсатилган ўйин пайтида, ҳужумчиларнинг «концертлари» вақтида ҳимоячилар майдонда тарқоқ ҳолда ўйнаб, ўз дарбозаларига йўл очиб берадиган тирқишларни қолдириб кетишди.

Ниҳоят мағлубиятга учраш эҳтимоли борлигигина жаҳон чемпионларини савалагандек бўлиб, улар учрашувнинг пировардидагина стадион соҳибларининг дарбозасига қараб кетма-кет қаттиқ ҳужум қилабошладилар. Ҳайҳот, вақт қўлдан бой берилган эди, бунинг устига италияликларнинг ҳимоячилари юксак маҳорат билан ўйнашди.

Ана шу ўйиндан кейин обзорчилар Бразилия терма командасининг ярим ҳимоячилари қойилмақом ўйнайдилар, деб ёзишди. Улар майдоннинг ўртасини қўлдан бермасдан, маҳорат билан ҳаракат қиладилар. Ривелино, Клодоальдо ва Пауло Цезар ҳужум қилишга интиладилар, лекин бу ғовни рақиб бузиб ўтиши ҳам осон иш эмас. Кези келанда шуни айтиш керакки, Римдаги ўйин пайтида ҳозир бўлган ГФР терма командасининг тренери Гельмут Шён ҳам ана шу учликнинг ўйинини алоҳида таъкидлаб ўтди.

Умуман бразилияликларнинг коллектив равишда жуда соз ўйнаши ҳозирча келишмаётир. Яккама-якка ҳужумлар гарчи жуда кескин бўлса ҳам, етарли даражада самара бермаётир. Италияликларнинг тренери Ферручио Валькарежи лўнда қилиб шундай деди: Бразилия командаси жуда соз ўйнайди-ю, лекин унга Пеле етишмай турибди. Пеле бу командага икки «модда»га биноан етишмаяпти. Пеле тўпларни киритишга жуда моҳир ҳужумчи эди, у пайт келган ҳамоно дарвозага қараб зарб билан тўп тепишда алоҳида сезгир эди. Иккинчидан, Пеле шерикларини ҳамиша кўриб турарди. Шунинг учун у тўпларни аниқ ва ўз вақтида узатарди. Бразилиянинг ҳозирги ҳужумчиларига ана шу сифатлар етишмайди.

Ҳужумчи Жанни Ривера ўз тренерининг фикрига қўшилиб, бундай деди: «Бразилияликларнинг бу командаси 1970 йилги терма командадан қолишмайди. Команда тез, соз ўйнайди, лекин командага ўйинга раҳнамо бўладиган киши керак».

Загало мағлубиятга учралганидан кейин диққат бўлгани йўқ: «Биз составни синаб кўрмоқдамиз ва бу мағлубиятнинг оқибати фожиали деб хулоса чиқармаймиз. 1974 йилда тағин жаҳон чемпиони бўлиш бизнинг асосий мақсадимиз».

...Жаҳон чемпионларининг обрўси баъзан уларнинг рақибларини гангитиб-сеҳрлаб қўяди, албатта. Аммо Бразилиянинг енгилмайдиган командаси фақат афсоналардагина мавжуд. Афсонадаги командада ўйинчилар тўпни бир-бирларига фақат товонлари билан ёки бошлари билан ҳавода узатишади. Бу эртакларда футболнинг ярим худолари бир қарагандаёқ тўп дарвозанинг бурчагидан ўтиб кетадики, майдондаги ўйинчиларнинг елкасида ҳам кўзи бор. Аслини олганда, бақувват команда бор бўлиб, унинг негизини 1970 йилдаги жаҳон чемпионатида иштирок этган саккиз футболчи ташкил этади. Янги ўйинчилар ветеранлар билан умумий тил топишга уриниб кўрмоқдалар. Бразилия футболининг раҳбарлари команданинг ҳамма аъзолари бир тан бир жон бўлиб ўйнашига, ўйинчиларнинг бир-бирига кўникиб кетишига эришишни хоҳлайдилар.

Жаҳон чемпионининг бир ойлик сафари ҳам худди ана шу мақсадларнинг ҳаммасини кўзда тутади.

Австрия билан Бразилия терма командаларининг ўйини 13 июнь куни бўлади. 16 июнда жаҳон чемпионлари Ғарбий Берлинда Европа чемпиони — Германия Федератив Республикаси терма командаси билан учрашадиглар.

Совет футбол ишқибозлари эса 21 июнда Бразилиянинг ҳозирги энг яхши футболчилари тўғрисида ўзлари хулоса чиқаришлари мумкин. Улар ўша куни СССР терма командаси билан Бразилия терма командаси ўртасида бўладиган ўйинни Лужникидаги стадион минбарларида ўтириб ёки зангори экранлар қаршисида томоша қилган пайтларида ўша хулосани чиқаришлари мумкин.

В. КУКУШКИН,
(ТАСС).

Тошкентдаги қишлоқ хўжалигини механизациялаш ва ирригациялаш инженерлари институтида Африка қитъасидаги мамлакатларнинг кўпгина ёш граждданлари таълим олмоқда. Улар институтни тамомлагач, ўз мамлакатлари қишлоқ хўжалигини ривожлантириш соҳасида ишлаб, Совет юртида олган билимларини ҳаётга татбиқ этадилар. Суратда: чет эллик студентлардан (чапдан) — Нодир ал Шайх (Сурия), Юсуф Аббуд (Сурия), Малак Жаброил (Сурия) ва Али Амад (Яман).

М. НУРИДДИНОВ фотоси.

Спорт

ХАЛҚАРО ТУРНИРДА ҒАЛАБА

Кеча Ўзбекистон физкультура институти спорт клубининг қизлар баскетбол командаси қардош Болгария Халқ Республикасидан қайтиб келди. Қизларимиз дўст мамлакатда еттита ўртоқлик учрашуви ўтказдилар. Бургас шаҳрида «Черноморец» командаси ҳамда шаҳар терма коллективи билан ўйнадилар.

Приморск шаҳрида эса Венгрия, Германия Демократик Республикаси, Болгария ҳамда Тошкент баскетболчилари иштирокида ёшлар командаларининг халқаро турнири бўлди. Пойтахтимиз вакиллари ҳамма рақибларини ютиб чиқдилар ва олтин медалга сазовор бўлдилар. Кейинги икки ўйинни қизларимиз Болгариянинг пойтахти Софияда кучли клублар билан ўтказишди. «Академик» командасини 85:66 ҳисобида, жаҳон универсиадасига тайёргарлик кўраётган студентлар терма командасини эса 59:55 ҳисобида мағлубиятга учратдилар.

Шундай қилиб, етти ўйинда етти ғалаба!. Тошкент командаси составида хизмат кўрсатган спорт мастери Равилья Прокопенко, спорт мастерлари Таня Волкова, Нина Якунина ва бошқалар бор эди.

ЯНА САККИЗ ЎЙИН

Мамлакат футбол чемпионатининг навбатдаги турида Тошкентнинг «Пахтакор» футболчилари Ворошиловград шаҳрида «Заря»дан 1:3 ҳисобида енгилдилар. Чемпионлар дарвозасига ягона тўпни тошкентликлар капитани Абдураимов штраф зарбасини тепиб киритди.

Худди шу ҳисоб билан «Қайрат» Киев шаҳрида маҳаллий динамочиларга, «Днепр» Москвада «Спартак»ка, ютқазди. Қолган ўйинларда қуйидаги натижалар қайд қилинди. «Динамо» (Тбилиси) — СКА — 2:0, «Зенит» — «Динамо» (Москва) — 2:3, ЦСКА — «Торпедо» — 3:2, «Арарат» — «Шахтер» — 3:0, «Динамо» (Минск) — «Карпати» — 1:1, 11 метрликлар натижаси львовликлар фойдасига 5:4 ҳисобида тугади.

11 турдан сўнг Ереваннинг «Арарат» ва Москванинг ЦСКА командалари пешқадамлик қилишмоқда. Навбатдаги учрашувлар 17 июнда бўлади.

ПОЛВОНЛАРГА ОЛТИН МЕДАЛЛАР

Оғир атлетикадан Испания пойтахтида ўтказилаётган Европа чемпионатида совет полвонлари бирин-кетин ғалаба шохсупасига кўтарилмоқда. Дастлабки икки вазнда ватандошларимиз қатнашишмади. Биринчи бўлиб СССР чемпиони Дито Шанидзега совет спорти шарафини ҳимоя қилишга тўғри келди. У болгариялик олимпиада чемпиони Нурикян билан ғолиблик учун қизғин бахслашди ва бу бахсда ютиб чиқди. Икки машқ натижасига кўра ярим енгил вазнли Шанидзе 272,5 килограммлик штангани забт этди. Совет полвони Европа чемпиони олтин медалига сазовор бўлди. Шанидзедан сўнг енгил вазнлилар бахсида яна бир ватандошимиз— олимпиада чемпиони Мухарби Киржинов ғалабага эришди.

Мусобақалар давом этмоқда.

ЗОНАЛАРАРО ТУРНИРДА

Шахмат бўйича жаҳон биринчилигининг Ленинградда ўтаётган зоналараро турнирида совет гроссмейстери Корчной даниялик гроссмейстер Ларсен билан саккизинчи турда учрашиб, муҳим ғалабани қўлга киритди. Ҳозирча Корчной олти очкога эга. Унинг бир ўйини тугалланмай қолган. Америкалик Бирн ҳам илгариламоқда. У кейинги турда одессалик Туркмаковни мағлубиятга учратиб 6,5 очко тўплади. Ларсен тўплаган очколар 5,5 та. Унинг ҳам тугалланмаган битта ўйини бор.

ҲАР ТЎҒРИДА

ҚУЁШ ХАЗИНАСИ

ШУНДАЙ географик районлар борки, бу ерларда қуёш нурларидан бевосита фойдаланиш жуда катта иқтисодий самара беради. Қуёш нурларини бошқа хил энергияга айлантирувчи қурилмаларнинг иш унуми йил давомидаги қуёшли кунлар сонига эмас, балки иқлим шароитларига боғлиқ эканлиги аниқланди. Масалан, СЭУ-67 типдаги ҳаво билан совутиладиган қуёш энергияси системаси иссиқ ва шамолсиз об-ҳавода ёмон ишлайди. Туркманистоннинг 11 та жойида бу қурилманинг ўртача ойлик ва йиллик энергия ишлаб чиқариши ҳисоблаб чиқилди. Бир йилда бир қурилма 23000 киловатт-соат энергия ишлаб чиқаради. Одатда ёзда юқори тезлик билан ишлайди. Аммо шу нарса муҳимки, ёз ва қиш ойларида ишлаб чиқарилган энергия ўртасидаги фарқ қуёш радиацияси интенсивлиги ўртасидаги фарқдан анча камдир. Гап шундаки, гарчи қуёш қишда кам иситсада, унинг паст температураси фотоэлектрик ўзгартгичларнинг нормал ишлашига олиб келади.

Қуёш энергияси қурилмалари яйловларда сувни 10—30 метр чуқурликдан чиқаришда кенг қўлланилади. Бунинг учун қуввати 300 ваттга яқин бўлган қурилма ҳам кифоя қилади.

ҚАТТИҚ ПЎСТЛИ ТУХУМЛАР

ТУХУМ пўстини нафислиги кўп ташвиш келтиради. Синган тухумни харидор сотиб олмайди. Тухум пўстининг қаттиқ бўлишини таъминловчи асосий модда — бу кальцийдир. Бир товуқ бир йилда ярим килограммгача ўз организмидагига қараганда йигирма марта кўп кальций ҳосил қилади. Француз тадқиқотчиларини кузатишича, углекислий газ билан бойитилган атмосферада асралган товуқлар дондаги кальцийни яхшироқ ҳазм қиладилар. Улар тухумнинг пўсти оддий ҳаводан нафас олган товуқ тухумларига нисбатан анча қалин ва қаттиқ бўлади, кам синади.

Редактор
А. ИСМОИЛОВ.

Реклама ва эълонлар

ТВ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

12.30 дан Москва кўрсатади.

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

18.30 — Кўрсатувлар программаси, 18.40 — Болалар учун мультфильм, 18.50 — «Дирижёр бугун сиз билан». Музикали кўрсатув (рус тилида).

19.30 дан Москва кўрсатади.

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

20.00 «Ахборот» информацион программаси (рус тилида).

Ўзбек тилида: 20.15 — Рангли телевидение. «Нафосат оламида», 20.40 — «Ахборот» информацион программаси, 21.00 — Илғор ғаллакорларга тенглашинг! Қишлоқ хўжалик ходимлари учун кўрсатув, 21.30 — Муроджон Аҳмедов куйлайди.

22.00 дан Москва кўрсатади.

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

Ўзбек тилида: 22.30 — «Сайловдан-сайловгача», 23.45 — Ярослав Гашек. Ижодий портрет.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

10.55 — Кўрсатувлар программаси, 11.00 — Болалар учун. Қўғирчоқ фильм, 11.25 — «Телевизион бадиий фильм (рус тилида).

17.30 дан Москва кўрсатади.

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

19.30 — «Здоровье» илмий-оммабоп программа (рус тилида).

20.00 дан Москва кўрсатади.

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

22.00 — «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Мардлик-мангулик» (ўзбек тилида).

22.30 дан Москва кўрсатади.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КУРСАТАДИ

19.00 — Тошкент янгиликлари.

Рус тилида: 19.15 — «Қаерга бориб ўқиш керак?» Реклама, 19.45 — «Қалб чорлайди». Фильм-концерт, 20.15 — «Тугалланмаган қисса». Бадиий фильм.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА 15[V] да Травиата.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 15[V] да Кумуш тўй.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Бахтли кема командири — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун);

Сиз ҳамма гапни айтмабсиз, Ферран — «ДРУЖБА» (тоқ соатларда), «ЧАЙКА», «СПУТНИК», «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун), «МОСКВА» (кундуз соат 1, 5, кеч соат 9 да), НАВОИЙ номли (эрталаб соат 10, кеч соат 8, 9.30 минутда);

Ўтмиш воқеалари — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (жуфт соатларда), «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун), «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 11, кундуз соат 5 да);

Қидирув менга топширилган (эрталаб соат 10, кундуз соат 2.30, 4, кеч соат 6 да), Сибирлик аёл (кундуз соат 12, кеч соат 8 да) — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ»;

Уч мушкетёр — ҲАМЗА номли (кундуз ва кечқурун);

Улкан севги серенадаси — «ДРУЖБА» (жуфт соатларда, кундуз ва кечқурун);

Биз — Совет Иттифоқиданмиз — «СПУТНИК» (эрталаб соат 11, кеч соат 10 да);

Отам, онам, хизматкор ва мен — «МОСКВА» (эрталаб соат 11, кундуз соат 3, кеч соат 7 да);

Сангам (ўзбек тилида) — НАВОИЙ номли (кундуз соат 12, 1 да);

Кашмирдаги севги — «КЎКЧА» (кундуз соат 12, 3, кеч соат 6, 9 да);

Қонун қонунлигича — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 1, 3, кеч соат 7, 8.45, 10.30 минутда);

Гул ва тош — «ЎЗБЕКИСТОН» (кеч соат 8 да).

ХАРИДОРЛАР ДИҚҚАТИГА!

«ТАШКОМИССИОНТОРГ»нинг «Арзон моллар» магазинларида нархи 55 процентгача туширилган

аёллар ва болаларнинг пальтолари, аёлларнинг нейлон плашчлари ва курткалари, аёллар кўйлаклари, мактаб ёшигача бўлган болалар пальтолари, қиз болаларнинг пальтолари, эркак ва аёлларнинг ҳар хил фасондаги туфли ва сандалетлари, аёллар этиклари, аёлларнинг ёзги туфлилари, қиз болаларнинг этиклари, ўғил болаларнинг сандалетлари, мактаб этиклари, ярим кедлар, аёлларнинг ботилари

СОТИЛАДИ

Магазинлар қуйидаги бозорларда жойлашган:

19-магазин — Паркент бозори;

25-магазин — Октябрь бозори;

34-магазин — Олой бозори;

35-магазин — Госпитал бозори;

38—38/1-магазин — Қўйлиқ бозори;

15-магазин — Уйғур кўчаси («Кўкча» бекати);

17-магазин — Навоий кўчаси (Ярмарка);

36-магазин — Фарҳод ярмаркаси.

«Ташкомиссионторг»нинг «Арзон моллар» магазинларига марҳамат қилинг.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») — орган Ташкентского обкома КП Узбекистана, областного Совета депутатов трудящихся.

Бизнинг АДРЕС: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26 уй

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — В36495. Редактор ўринбосарлари — В35885, В37916, Масъул секретарь — В34808. Пропаганда, адабиёт ва санъат бўлимлари — В31936. Саноат, транспорт ва қурилиш бўлими — В33786. Партия турмуши, ахборот ва спорт бўлимлари — В35811. Қишлоқ хўжалиги, фан мактаб ва олий ўқув юртлари бўлимлари — В39050. Совет қурилиши, маиший хизмат ва шаҳар хўжалиги бўлими — В37045, Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — В34048. Эълонлар бўлими — В38142, коммутатор — В30249 дан В30258 гача.

Р. 04179. В. 1755. № ИНДЕКС 64697.